

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Diplomová práce

2010

Eva Fialová

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav germánských studií

Diplomová práce

Eva Fialová

Nizozemský odborný jazyk a problematika překladu do
češtiny

Dutch Professional Language Usage and Problems of
Translation into Czech

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí práce PhDr. Zdence Hrnčířové za cenné rady, které mi udělila při psaní práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 19. listopadu 2010

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá analýzou nizozemského odborného jazyka se zaměřením na jazyk právní. Úvodní část práce je věnována obecné problematice překladu a zvláštnostem překladu odborného jazyka, včetně teoretického pojednání o terminologii a ekvivalenci. Poté se práce věnuje specifickým problémům překladu jazyka právního.

V další části je provedena lingvistická analýza nizozemského právního jazyka. Následuje rozbor ekvivalence nizozemských a českých právních termínů spolu s překladatelským řešením nulové ekvivalence. Závěrečná část práce je věnována praktickému překladu nizozemských právních textů do češtiny.

Cílem práce je ukázka praktické aplikace teoretických poznatků o překladu právního jazyka.

Klíčová slova: nizozemština, překlad, právní jazyk, ekvivalence

This thesis analyzes the Dutch technical language with a focus on the legal language. The first part is devoted to general problems of translation and translation of the technical language, including theoretical elaboration on terminology and equivalence. After that the thesis deals with specific problems of the translation of the legal language.

Next part of the thesis is devoted to a linguistic analysis of the Dutch legal language. It is followed by an analysis of the equivalence of Dutch and Czech legal terms along with solutions of the translation of zero equivalence.

The final part deals with practical translation of the Dutch legal texts into the Czech.

The aim of the work is an example of practical application of theoretical knowledge on the translation of legal language.

Keywords: Dutch, translation, legal language, equivalence

Deze scriptie analyseert de Nederlandse vaktaal, gericht in het bijzonder op de juridische taal. Het eerste deel is gewijd aan algemene problemen van de vertaling en de vertaling van de vaktaal, met inbegrip van een theoretische verhandeling over de terminologie en equivalentie. Nadat beschrift het werk specifieke problemen van de vertaling van de juridische taal. Volgend deel van de scriptie concentreert zich op een linguïstische analyse van het juridische Nederlands.

Vervolgens wordt een onderzoek gedaan naar de equivalentie van Nederlandse en Tsjechische juridische termen, samen met vertaaloplossingen van termen zonder een equivalent.

Het laatste deel is gewijd aan de praktische vertaling van de Nederlandse juridische teksten naar het Tsjechisch.

Het doel van de scriptie is een voorbeeld van praktische toepassing van theoretische kennis over de vertaling van juridische taal.

Trefwoorden: Nederlands, vertaling, juridische taal, equivalentie

Obsah

1. Úvod.....	7
2.1 Metody překladu	9
2.2 Fáze překladu	10
3. Odborný překlad.....	11
3.1 Překladatelé odborných textů	11
3.2 Terminologie	12
3.2.1 Ekvivalence	13
2.3 Styl odborného textu	17
4. Právní jazyk a jeho překlad	19
4.1 Obecně o právu.....	19
4.2 Právní jazyk.....	19
4.2.1 Lexikon.....	20
4.2.2 Syntax	21
4.2.3 Právní styl.....	22
4.3 Překlad právního jazyka	24
4.3.1 Fáze překladu	25
5. Lingvistické charakteristiky nizozemských právních textů	29
5.1 Právní norma	29
5.2 Soudní rozhodnutí	35
6. Praktická část.....	39
6.1 Ekvivalence	39
6.1.1 Úplná ekvivalence	40
6.1.2 Částečná ekvivalence	43
6.1.3 Nulová ekvivalence	49
6.2 Překlad právních substylů	53
6.2.1 Překlad substylu soudního rozhodnutí	53
6.2.2 Překlad substylu právní normy.....	59
7. Závěr.....	75
Bibliografie.....	76
Příloha 1: Nizozemské právo	79
Příloha 2: Odvětví práva	84
Příloha 3: Právní systémy.....	85

Seznam zkratek

VJ	Výchozí jazyk
CJ	Cílový jazyk
BW	Burgerlijk Wetboek
Gw	Grondwet
Wbp	Wet bescherming persoonsgegevens
Sr	Wetboek van Strafrecht
Rv	Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
Awb	Algemene wet bestuursrecht
Sv	Wetboek van Strafvordering

1. Úvod

Právní jazyk je odborný jazyk advokátů, státních zástupců, soudců a dalších právnických profesí. S právním jazykem se však dostávají do styku rovněž právní laikové prostřednictvím nejrůznějších právních textů, jako jsou smlouvy, soudní a správní rozhodnutí, či publicistika referující o tématu, které se práva dotýká.

Překlad právních textů tak slouží nejen právním teoretikům a komparatistům porovnávajícím různé právní řády, nýbrž především lidem a firmám (v právním jazyce fyzickým a právnickým osobám) přicházejícím do kontaktu s právním řádem země, jejíž jazykem nemluví.

Mezi překlady odborných jazykových projevů se překlad právního jazykového projevu řadí k těm složitějším. Nejedná se pouze o překlad z jednoho jazyka do druhého, ale i překlad mezi dvěma více či méně odlišnými právními řády. Každý právní řád má totiž svůj specifický systém norem a v nich obsažených institutů neboli souboru norem upravujících určitou věc. Tento systém se odráží v právním jazyce, kterým je právní řád daného státu vyjádřen.

Tato diplomová práce pojednává o překladu nizozemského právního jazyka do češtiny. Práce neobsahuje pouze teoretické pojednání o právním jazyce. Cílem práce je především aplikovat teoretické poznatky o překladu právního jazyka na praktický překlad mezi nizozemštinou a češtinou.

Tato diplomová práce je rozdělena do šesti kapitol. První kapitola obsahuje základní poznatky o překladu, překladatelských metodách a fázích překladu, podle kterých překladatel při své práci postupuje.

Druhá kapitola pojednává o překladu odborného textu. I když je text pouze jednou z forem jazykového projevu, v odborném jazykovém stylu se jedná o formu výrazně převažující. Z tohoto důvodu budeme v této práci mluvit o odborném textu a jeho překladu, spíše než o odborném jazyce či odborném jazykovém projevu.

Druhá kapitola též popisuje základní charakteristiky odborného jazyka, především jeho sémantickou a stylovou vrstvu. Součástí sémantické vrstvy odborného jazyka je terminologie, na níž je v této práci nazíráno zejména z hlediska teorie ekvivalence.

Právnímu jazyku a jeho překladu se věnuje třetí kapitola. Pojednává o rozboru právního jazyka, jeho sémantické, syntaktické a stylistické vrstvě, včetně různých substylů právního jazykového projevu.

Překladu právního jazyka je věnována druhá část třetí kapitoly. Na překlad právního jazyka jsou uplatněny teoretické poznatky uvedené ve všeobecné kapitole o překladu. Protože je právní překlad nejenom překladem mezi dvěma jazyky, nýbrž i mezi dvěma právními systémy, obsahuje tato část rovněž vodítko, jak při překladu mezi právními systémy postupovat.

Čtvrtá kapitola podává analýzu nizozemského právního jazyka, konkrétně subsylu právní normy a substylu soudního rozhodnutí, jelikož ty jsou nejméně závislé na individuálním jazykovém úzu konkrétních mluvčích.

Následující, pátá kapitola, obsahuje praktickou ukázkou překladu nizozemského odborného jazyka do češtiny. Tato kapitola je rozdělena do dvou částí. První z nich podává praktickou aplikaci teorie ekvivalence, včetně překladatelských řešení nahrazování bezekvivalentních termínů.

Druhá část páté kapitoly obsahuje příklady překladu nizozemských právních textů do češtiny. Prvním textem je soudní rozhodnutí, konkrétně trestní rozsudek, druhým pak sedmá část nizozemského občanského zákoníku upravující institut společného jmění manželů. Oba překlady jsou doplněny poznámkami osvětlujícími využití konkrétního překladatelského řešení.

2. Obecně o překladu

Rozdíl mezi překladatelem a autorem uměleckého či odborného textu je určen konečným cílem jejich práce. Jak uvádí Jiří Levý (1998): „*Cílem překladatelské práce je zachovat, vystihnout, sdělit původní dílo, nikoli vytvořit dílo nové, které nemělo předchůdce.*“¹ Cíl překladu je podle Levého reprodukční. Překladatel autorovo dílo přetváří pouze stylisticky, nikoli obsahově. Změní-li překladatel obsah překládaného textu, ať už z důvodu špatné znalosti jazyka nebo reálií země, kde se tímto jazykem mluví, či z jiného důvodu, jedná se o nesprávný překlad.

Jak z výše uvedeného vyplývá, jsou na překladatele kladeny určité požadavky. Překladatel musí dobře porozumět textu, čili musí znát jazyk, z něhož překládá. Dále musí znát jazyk, do něhož překládá a věcný obsah textu, tj. místní a dobové reálie. Překladatel by měl být navíc obeznámen s překladatelskými metodami a postupy a měl by je být schopen v praxi aplikovat.²

2.1 Metody překladu

Překladatel má možnost zvolit si ze dvou základních překladatelských metod, konkrétně lingvistických a literárněvědných.

1) Lingvistické metody

Lingvistické metody jsou založeny na srovnávání jazykových odlišností VJ a CJ. V rámci těchto metod lze porovnávat jazykové univerzálie se specifickými rysy, které jsou vlastní jednomu určitému jazyku, fonologickou, grafologickou, gramatickou a lexikální vrstvou VJ a CJ či sdělovací funkci jazykových prvků, tj. text CJ se funkčně podobá originálnímu textu ve VJ.

2) Literárněvědné metody

¹ Levý (1998), str. 85.

² Žváček (1995), str. 8.

Literárněvědné metody překladu jsou spjaty především s tvůrčím projevem překladatele. Není nemyslitelné, aby překladatel přizpůsobil překladem originál své době a národním specifikům. Může na příklad čtenáři překladu místo pouhé reprodukce slov originálu reprodukovat jeho ideje, přizpůsobit přeložený text své době, verše převyprávět prózou, či překladem změnit styl textu.³

Mezi literárněvědné metody patří i metoda iluzionistická. Iluzionistická metoda si dává za cíl realistiky reprodukovat obsah originálu při zachování jeho kvalit. Čtenář si je vědom, že má v ruce překlad, ale je s to podlehnout iluzi originalnosti čteného díla.

2.2 Fáze překladu

Překlad textu můžeme rozdělit do tří fází:

1) Pochopení překládaného textu

Překladatel musí nejprve porozumět originálu překládaného textu. Toto porozumění se netýká pouze jazyka, v němž je původní text napsán, nýbrž i estetického ladění originálu a skutečností v něm vyjádřených.

2) Interpretace překládaného textu

Úkolem překladatele je identifikovat objektivní ideje překládaného textu. Není jeho úkolem vkládat do překladu myšlenky a kvality, jež se v originálu nevyskytují. Pak by se již nejednalo o překlad, nýbrž o úpravu díla.

3) Přestylizování předlohy

Poslední fáze překládání je přestylizování původního textu v VJ do CJ, aby myšlenky originálu byly srozumitelné čtenáři překládaného díla. Překladatel si musí být v první řadě vědom sémantických odlišností VJ a CJ.⁴ Dále by dobrý překladatel neměl připustit, aby se stylistické rysy typické pro VJ nepromítly do překladu, pokud tyto rysy nejsou v CJ přítomné, nebo sice přítomné jsou, ale v mnohem nižší míře.⁵

³ Levý (1998), str. 37.

⁴ Např. vietnamské slovo *mát* by se do češtiny dalo přeložit jako *příjemný: trời mát – příjemné počasí*. Zatímco si vietnamský čtenář pod tímto představí chladné počasí, bude příjemné počasí pro českého čtenáře počasí teplé.

⁵ Přechodníky, jež se v češtině pro svoji složitost již téměř nevyskytují, jsou např. v románských jazycích zcela běžné.

3. Odborný překlad

Lerat (1995) definuje odborný jazyk jako „užívání obecného jazyka k tomu, aby odborným způsobem referoval o odborných vědomostech.“⁶ Odborný jazyk je především jazyk psaný.

Zatímco pro umělecký překlad platí podle Levého (1998) dvojí norma, a sice norma reprodukční, jež zahrnuje požadavek věrnosti a výstižnosti překladu ve vztahu k originálu, a norma uměleckosti, vztahující se k požadavku krásy a estetické hodnoty překladu jako uměleckého díla⁷, dá se pro odborný použít pouze norma reprodukční.

Překladatel uměleckého textu vystihuje při překladu myšlenky a postoje autora uměleckého díla. Reprodukce díla tak, aby ho svému čtenáři předložil významově srozumitelně a esteticky shodně s původním textem. Aby překladatel dosáhl této srozumitelnosti, může - a často i musí - užít jiných výrazových prostředků, než jakých užil autor originálu. Jen tak dosáhne toho, aby čtenáři překladu sdělil stejné hodnoty, jako sděloval autor čtenáři původního díla.

Při překladu odborného textu je naopak zásadní obsah textu, tedy informace v textu obsažená. Překladatel se od originálu zpravidla nemůže odchýlit, ledaže by mu styl překládaného díla občasné odchylky umožňoval. Mezi odborné styly, jejichž překládání dává překladateli více možností se odchýlit, patří zejména styl publicistický a styl esejistický.⁸

3.1 Překladatelé odborných textů

Podle Žváčka (1995) je při překládání a hodnocení překladu odborného textu nutné odlišovat překladatele, jenž je specialistou na daný obor činnosti a překladatele, jemuž specializace v oboru chybí.⁹

Překladatel – nespecialista překládá každou větu zvlášť, a proto jsou úpravy v textu překladu oproti textu původnímu minimální. Překladatel si uvědomuje důležitost věcné

⁶ Lerat (1995), „... *l'usage d'une langue naturelle pour rendre compte techniquement de connaissances spécialisées.*“, str. 21.

⁷ Levý (1998), str. 88.

⁸ Od eseje, jakožto komentáře či úvahy na (aktuální) téma, je nutno odlišovat tzv. latinskoamerický esej. Tento druh eseje představuje specifický žánr umělecké literatury. Jeho překlad dává proto překladateli mnohem více volnosti.

⁹ Žváček (1995), str. 19.

správnosti. Jelikož překládanému textu obsahově nerozumí, nebo díky své překladatelské specializaci rozumí, ale pouze částečně, obává se, že by tento obsah mohl svým nepřesným překladem zkreslit.

Naproti tomu **překladatel – specialista** rozumí věcnému obsahu originálního textu a obavy z obsahově nepřesného překladu se u něj nevyskytují. Z tohoto důvodu si může „dovolit“ překládat text po tématických celcích a provádět jazykové úpravy, jež zvýrazňují pro čtenáře podstatné informace.

3.2 Terminologie

Jazyk má v odborném překladu pouze funkci komunikačního prostředku, kterým je informace vyjádřena. Základní složkou každého jazyka je slovní zásoba. Rozdíl mezi slovní zásobou obecného jazyka a jazyka odborného jsou termíny. Termíny jsou zpravidla slova z obecné slovní zásoby, jež nabývají v odborném textu svého specifického, oproti obecnému jazyku zúženého, významu.

Termíny se nepřekládají, ale **substituují**, zejména v případě, že se jedná o překlad vědního oboru, jenž má vyvinutý systém pojmů.¹⁰ Substituce termínů je využitelná zvláště v tradičních exaktních oborech, jako je matematika či biologie. V oborech, kde se pojmosloví teprve tvoří a není ustálené, se substituce uplatní v menší míře.

Zatímco exaktní obory pracují s objektivní skutečností bez závislosti národu a jazyku, je situace ve společenských vědách odlišná. Určité společenskovědní obory (např. právo nebo teologie¹¹) mají přímý vztah ke konkrétnímu národu či národům a pojmenovávají jim vlastní fenomény, v jiných společenských vědách není neobvyklé, že si jedinečné pojmy vytvoří sám autor díla (např. filozofie¹²). Globalizace však zasahuje i humanitní obory. Specialisté z různých zemí se běžně setkávají na konferencích a kongresech, píší své vědecké práce v angličtině a jsou ve stálém kontaktu prostřednictvím internetu. Můžeme mluvit o globalizaci komunikace, jež kromě přílivu nových slov a slovních spojení,¹³ má potenciál způsobit

¹⁰ Horecký (2007), str. 55.

¹¹ Např. ve Vietnamu, kde je tradičním a dominantním náboženstvím buddhismus, nemusí být srozumitelné některé koncepty vycházející z křesťanské tradice. Slovo Bůh (Stvořitel) můžeme do vietnamštiny přeložit jako (*thiên chúa*) (pán, vládce, suverén), *trời* (nebe) či *thượng đế* (nejvyšší císař), buddhistický bůh něčeho bude *thần*. V právu např. pojmy typické pro danou zemi, viz. např. *nederlanderschap* (nizozemské státní občanství), *waterschap* (vodní správa).

¹² Nietzscheho *Übermensch* (nadčlověk), Ortega y Gassetovo *raciovitalismo* (z *razón vital* neboli důvod/příčina života).

¹³ Hrdlička (2007), str. 67.

standardizaci pojmosloví rovněž ve společenských vědách. Pokud již konkrétní pojem existuje v obou jazycích v rámci jednoho společenskovědního oboru, mívá často více či méně odlišný význam.¹⁴

Součástí terminologické slovní zásoby odborného jazyka v širším smyslu slova jsou tzv. jazykové šablony. Jazykovou šablonou je lexikální jednotka vzniklá kombinací termínů odborného jazyka a běžně užívaných slov, jež v odborném textu buďto nabývá specifického odborného významu, nebo představuje součást odborného jazykového úzu.¹⁵

K poznání terminologie slouží (oborové) dvojjazyčné a výkladové slovníky. Dvojjazyčné slovníky mohou být pro překladatele pouze prvním vodítkem. Autoři těchto slovníků opisují termín jen zřídka, spíše se ke každému pojmu snaží uvést buď i částečný ekvivalent¹⁶, což překladatel - nespécialista není často s to rozpoznat. Kromě slovníků existují i tezaury odborného pojmosloví. Tezaurus je dynamický a prověřovaný soubor termínů určitého oboru lidské činnosti.¹⁷ Za všechny uveďme tezaurus zaměřený na oblast práva a legislativy Evropské unie Eurovoc.

3.2.1 Ekvivalence

Srovnávání pojmů a jejich významů je předmětem teorie ekvivalence. Míra ekvivalence (rovnocennosti) může být zjišťována zejména v jednotlivých jazykových úrovních, tzn. v úrovni fonetiky, morfologie, syntaxe, sémantiky a stylistiky. Nadto je pro překlad z VJ do CJ zásadní ekvivalence funkční. Funkční ekvivalence znamená, že pro čtenáře překladu bude informace obsažená v textu stejně srozumitelná jako čtenáři originálu. Pokud by se jednalo o naprosto totožný projev z hlediska obsahu, jednalo by se o invariant informace neboli základní informaci, jež musí být vždy přenesena do CJ.

Dalším druhem ekvivalence je ekvivalence lexikální neboli sémantická rovnocennost výrazových prostředků.

Existuje mnoho teorií ekvivalence a její klasifikace. Filipec (1973) rozlišuje osm aspektů ekvivalence, a sice ekvivalenci formy, syntaktického kontextu, spojitosti, významu, stylistické

¹⁴ Anglické i české právo zná pojem *vlastnictví* čili *vlastnické právo*. Zatímco pod český termín spadá vlastnické právo jak movitým, tak i nemovitým věcem, anglické *ownership* v sobě zahrnuje pouze vlastnické právo k věcem movitým. (Vlastnické právo k nemovitostem je angličtině *law of property*.)

¹⁵ V medicíně *odečíst histologii, provést vstupní vyšetření*, v čes. právu *vynešt rozsudek, odmítnout žalobu*, v niz. právu *beschikking toezenden, dwangsom opleggen*.

¹⁶ Lerat (1995), str. 170.

¹⁷ idem, str. 108.

stránky, frekvence, gramatičnosti a paradigmatických vztahů.¹⁸ Čermák (1995) rozeznává čtyři typy lexikální ekvivalence (1:1, 1:více, více:více, 1:0) a pět případů ekvivalence sémanticko-funkční povahy (jednoznačná ekvivalence, opis, částečná ekvivalence, ekvivalent vázaný a ekvivalent funkčně neparalelní).¹⁹

Za nizozemskou teorii překladu uvedme Van Leuven-Zwart (1992), jejíž práce mj. uvádí i pojetí dalších teoretiků překladu.²⁰

Pro účely této práce budeme vycházet z teorie ekvivalence M. Tomáška (2003), která je zaměřena specificky na překlad právního jazyka.²¹

3.2.1.1 Druhy lexikální ekvivalence

Rozeznáváme tři stupně lexikální ekvivalence: úplnou, částečnou a nulovou.

1) Úplná ekvivalence

Termín ve VJ se úplně shoduje se sémantickým obsahem termínu v CJ. Takové termíny překládáme tímto přímým ekvivalentem. Jedině v případě úplné ekvivalence můžeme hovořit o substituci termínu v užším smyslu slova.

V exaktních oborech není úplná ekvivalence výjimkou,²² ve společenskovedních oborech, mezi jaké lze zařadit právo, se tento typ ekvivalence vyskytuje, avšak v podstatně menší míře.²³ I termíny evropského práva, tj. společného práva Evropského unie, jsou konfrontovány po překladu do jednoho z 23 oficiálních jazyků EU s národní právní terminologií, což brání dosažení sémanticky úplné ekvivalence.²⁴

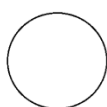

schéma úplné ekvivalence²⁵

2) Částečná ekvivalence

¹⁸ Filipec (1973), str. 135.

¹⁹ Čermák (1995), str. 238.

²⁰ Van Leuven-Zwart (1992), 51.

²¹ Tomášek (2003), str. 120.

²² V medicíně: čes. *vřed*, niz. *zweer*.

²³ Např. čes. *zákon*, niz. *wet*.

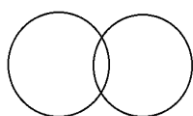
²⁴ Škrlantová (2007), str. 211.

²⁵ Tomášek (2003), str. 69.

Částečná ekvivalence znamená, že se význam termínu ve VJ pouze částečně shoduje s významem termínu v CJ. V takovém případě lze termín přeložit kontextovým ekvivalentem²⁶, tj. použít termín, jenž se co nejvíce shoduje společným sémantickým příznakem. Částečná ekvivalence se vyskytuje ve dvou podobách, a sice v podobě ekvipolence (průniku) a inkluze (zahrnutí).

a) ekvipolence

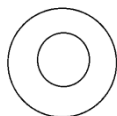
Při ekvipolenci se sémantický obsah pojmů shoduje jedním či více společnými znaky.²⁷

*Schéma ekvipolence*²⁸

b) inkluze

Při inkluzi je termín ve VJ významově širší než termín v CJ či naopak.²⁹

*Schéma inkluze*³⁰

3) Nulová ekvivalence

²⁶ Podle kontextu musí překladatel geologického textu z češtiny do francouzštiny vybrat ekvivalentní termín pro záliv a zátoku: fr. *golfe* – čes. *záliv*, fr. *baie* – čes. *menší záliv* nebo *zátoka*, fr. *anse* – *malá mělká zátoka*. Záliv a zátoka jsou části moře či oceánu vnikající do pevniny. Záliv je obecně menší a bývá zpravidla více obklopen pevninou. Překladatel do francouzštiny tak musí zvolit termín podle informací, které o těchto útvarech obdržel v textu.

²⁷ Nizozemský *misdrif* a český *zločin* se shodují ve třech znacích: 1. protiprávnost (rozpor se zákonem) a 2. trestnost (porušení některého z ustanovení trestního práva) 3. možnost trestu odnětí svobody. Zatímco *zločin* může být spáchán pouze úmyslným jednáním, jež se trestá trestem odnětí svobody s hranicí trestní sazby od pěti let, nizozemské *misdrifven* mohou být spáchány jak z nedbalosti, tak úmyslně a spodní hranice odnětí svobody není určena.

²⁸ Tomášek (2003), str. 69.

²⁹ Např. niz. *arrest – rozsudek soudů vyšších stupňů* je významově užší než čes. *rozsudek*, jelikož čeština toto terminologické rozlišení nemá.

³⁰ Tomášek (2003), str. 69.

O nulovou ekvivalenci se jedná, pokud termínu ve VJ neodpovídá žádný sémanticky shodný termín v CJ, resp. naopak.³¹ Aby překladatel odborného textu zachoval obsah informace, musí použít funkční ekvivalent, tj. takovou náhradu, jenž tuto informaci funkčně, nikoli formálně, předá.

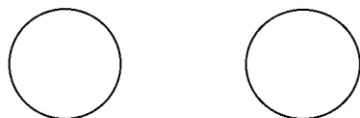

Schéma nulové ekvivalence³²

3.2.1.2 Nahrazování bezekvivalentních termínů

Neexistuje-li v CJ vhodný překlad pro pojem z VJ, musí překladatel volit takové postupy, aby chybějící termín kompenzoval. Jeho překladu se vyhnout nemůže, neboť informace nebo její část vy se v odborném textu vytratila a tím by text ztratil na přesnosti.

Rozlišujeme několik způsobů překladu bezekvivalentních termínů:

1) **Transpozice či transformace**

- změna gramatické kategorie ekvivalentu v CJ (gramatická transformace) nebo změna lexikálně sémantická (lexikální transformace).³³

- a) redukce – zkrácení pojmenování v CJ³⁴
- b) expanze – rozšíření pojmenování v CJ³⁵

2) **Modulace**

- vytvoření sémantického ekvivalentu.³⁶

3) **Kalk**

³¹ Nulovou ekvivalenci má v českém a nizozemském právu např. *acquis communautaire* (*acquis*: přičestí minulé slovesa *acquérir* – přijmout, nabyt; *communautaire* – společenský, týkající se společenství), jež označuje souhrn všech právních pravidel Evropské unie. Do češtiny se nepřekládá.

³² Tomášek (2003), str. 69.

³³ Pro nizozemský termín *ooggetuige* existuje v češtině přímý ekvivalent *očitý svědek*. Pro pojem *oergetuige* se musí do češtiny jako *svědek na vlastní uši*, neboť termín *ušní svědek* neexistuje.

³⁴ Fr. *Ère primaire* – čes. *prvohory*.

³⁵ Niz. *duurzame ontwikkeling* – čes. *trvale udržitelný rozvoj*.

³⁶ Použijeme opět příklad překladu mezi němčinou a češtinou. Německé *Rechtsangleichung* (přizpůsobování práva), pokud se jedná o oblast evropského práva, se do češtiny překládá jako *aproximace* neboli *sblížení práva*. Mezi českým a německým termínem není shoda v perspektivě ovlivňování národního práva s právem EU. Přizpůsobování je proces jednostranný, sblížení v sobě zahrnuje vzájemné přizpůsobování. Německý pojem je přesnější, neboť národní právní řády se přizpůsobují právu EU, nikoli naopak (Tomášek (2003)).

- doslovný překlad termínu ve VJ do CJ.³⁷
- 4) Výpůjčka**
 - převzetí cizího pojmu do CJ
 - a) transference – převzetí v původním znění beze změny³⁸
 - b) transkripce – přizpůsobení převzatého pojmu grafické podobě CJ³⁹
- 5) Opis termínu**
 - vysvětlení obsahu termínu z VJ v CJ.⁴⁰
- 6) Vytvoření neologismu**
 - vytvoření nového pojmenování často na základě již existujících podobných termínů.⁴¹
- 7) Translation couplet**
 - převzetí pojmenování z VJ do CJ spolu s jeho doslovným překladem či definicí.⁴²

2.3 Styl odborného textu

Kromě používání termínů a jazykových šablon se odborný text liší od uměleckého svým stylem, jakožto způsobem výběru a uspořádáním jazykových prostředků.⁴³

Charakteristickými rysy uměleckého stylu expresivnost a emocionálnost, mnohoznačnost a náznakovost, používání nepřímých pojmenování, proměnlivostí výrazových prostředků a dialogem mezi autorem a čtenářem.⁴⁴

Odborný text se naproti tomu vyznačuje sémantickou jednoznačností a úplností, absencí expresivity a emocionálnosti, monologickou výpovědí, méně proměnlivými výrazovými prostředky, jejich explicitou a přesností, větší sevřeností větné stavby, užíváním polovětných a nominálních vazeb a užíváním termínů.

³⁷ Anglické *know – how* se překládalo do francouzštiny jako *savoir – faire*.

³⁸ Do češtiny bylo tímto způsobem přejato nizozemské slovo *polder*. Právní nizozemština přejala z angličtiny např. slovo *amadement* (vedle původního *herziening*).

³⁹ Pojmenování systému islámského práva v nizozemštině: *sjaria(h)* - arab. *شريعة*. Z obecné slovní zásoby např. slovo *cadeau* přejaté do nizozemštiny z francouzštiny můžeme psát jako *kado*.

⁴⁰ Pojem z americké angličtiny *John Doe Lawsuit* můžeme opsat např. jako soudní proces, kde osoba na straně žalovaného není žalobci ani soudu známa. V českém právu ani v nizozemském právu se tato forma řízení nevyskytuje.

⁴¹ Vytvoření nového termínu v němčině pro *občanství Evropské unie: Unionsbürgerschaft* ze slova (*Staats*)*bürgerschaft*, či pojem čes. *světelné znečištění*, niz. *lichtvervuiling* vzniklé pravděpodobně kalkem z anglického neologismu *light pollution*. (Škrantová 2007).

⁴² Niz. *polder* – čes. *polder (území s kontrolou úrovně vodní hladiny)*. fr. *garrigue* – čes. *garrigue (forma vegetace charakteristická pro středomořskou oblast)*.

⁴³ Lotko, E.: Slovník lingvistických termínů pro filology, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2000.

⁴⁴ Šebestová, Šebesta (2007), str. 193.

Konkrétní styl odborného textu se liší používáním různých sémantických a syntaktických výrazových prostředků podle toho kým a pro koho byl konkrétní text napsán a co má být jeho sdělením. Základní typy odborného textu dělíme na **typ vědecký**, jehož můžeme rozeznat další subkategorie, a to typ technický a společenskovědní, typ popularizační, naučný (určený pro odbornou praxi), učební, publicistický a typ administrativní.⁴⁵

Rozdílnost odborného stylu (či odborných stylů) existuje rovněž mezi jednotlivými jazyky. Odborná angličtina má sklon ke konkretizaci výrazu a k jeho kondenzaci, neboli zhuštění (užíváním přechodníků, infinitivů, apd.), francouzština užívá i v odborných textech jistou eleganci a duchaplnost při vyjadřování.⁴⁶

Při překladu odborného textu musí mít tedy překladatel na paměti stylistickou odlišnost VJ a CJ. Pokud by se této skutečnosti svou překladatelskou prací nepodřídil, zněl by překlad českého odborného textu do francouzštiny příliš stroze. Naopak překlad z francouzštiny do češtiny by byl vnímán čtenářem jako strojený až vyumělkovaný.

Překladatel odborného textu by se měl snažit docílit nejen funkční ekvivalence, nýbrž i ekvivalence komunikační, neboli rovnocenného účinku sdělení na čtenáře textu ve VJ a CJ.

⁴⁵ Toto dělení odborných textů není jediné možné. U každého autora pojednání o odborném překladu najdeme vlastní více či méně odlišnou klasifikaci.

⁴⁶ Miko (2007), str. 137.

4. Právní jazyk a jeho překlad

4.1 Obecně o právu

Dříve než překladatel nespécialista začne překládat právní text, měl by si osvojit určité minimální základy práva obou právních řádů, aby byl jeho překlad ve srovnání s originálem co možná nejvěrnější a nejmýstižnější. (Základní informace o nizozemském právu viz příloha 1.)

Překladatel konkrétního právního textu musí mít rovněž alespoň základní povědomí o tom, o jakém právním odvětví tento text pojednává, jelikož termíny jednoho právního odvětví nejsou totožné s pojmy jiného právního odvětví. (Přehled právních odvětví viz příloha 2.)

Právní řády států nejsou totožné. Překlad právního textu o je tím náročnější, čím jsou od sebe právní řády vzdálenější. (Přehled právních systémů viz příloha 3.)

Překlad z VJ do CJ v rámci jednoho systému nebude zpravidla činit větších obtíží. Právní instituty se od sebe nebudou buďto vůbec lišit, nebo se budou lišit jen nepodstatně. Překladatel bude proto bohatě využívat substituci právních termínů.

Náročnost překladu bude stoupat při překladu mezi dvěma systémy v rámci jedné právní kultury. Jednotlivé instituty se budou lišit obsahem a překladatel se ve snaze dodržet přednost překladu nevyhne transpozicím, modulacím či kalkům.

Vůbec nejtěžší právní překlad je překlad mezi právními kulturami. Právní instituty obvyklé v jedné právní kultuře jsou zcela neznámé v jiné právní kultuře. Při překladu bude muset překladatel hojně užívat nejen překladatelských postupů výše uvedených, nýbrž i výpůjček, opisů a tvoření neologismů.

4.2 Právní jazyk

Tomášek (2003) definuje právní jazyk z vícera hledisek: *„Právní jazyk je z funkčního hlediska prostředkem komunikace v rámci práva jako normativního systému. Ze systémového hlediska je součástí každého spisovného jazyka. Z obsahového hlediska je právní jazyk*

znakový systém, kde za jednotlivé znaky pokládáme jednotlivá slova (právní termíny), slovní spojení (ustálené obraty - jazykové šablony) nebo celé věty.⁴⁷

Právní jazyk je nejen druh odborného jazyka, jenž slouží k předávání právních informací a informací o právu, ale na rozdíl od jiných odborných jazyků má funkci normativní. Normativitou se rozumí přikazování určitých způsobů chování a jednání a zakazování jiných a regulace společenských vztahů. Právní jazyk je v důsledku této normativity preskriptivní (předepisující), direktivní (nařizující), imperativní (rozkazující) a prohibitivní (zakazující).

Právní jazyk používá výrazy obecného jazyka, které nabývají v právním jazyce odlišných či oproti obecnému jazyku významově posunutých významů. Normy, resp. popisy zakázaného a nařízeného chování, byly na počátku vývoje kmenových a státních celků formulovány v obecném jazyce.

V době, kdy se začala pro vyjádření norem a rozhodnutí používat psaná forma jazyka, jež byla určena pouze malé skupině vzdělanců, kteří uměli číst a psát, protože pouze jim byla srozumitelná, se právní jazyk (ve smyslu Saussurovy *parole*) začal od obecného jazyka vzdalovat. Zatímco se (mluvený) obecný jazyk dál rychle vyvíjel, zůstával (psaný) právní jazyk za tímto vývojem pozadu.⁴⁸ To je důvod, proč si právní jazyk i dodnes zachovává určité archaické prvky, jenž z obecného jazyka již vymizely.⁴⁹

4.2.1 Lexikon

Slovní zásobu neboli lexikon právního jazyka netvoří pouze termíny, nýbrž i slova obecného jazyka. Oproti obecnému jazyku se v právním jazyce častěji vyskytují nomina samostatná či rozvitá adjektivy. U nomin se jedná převážně o konkréta (*dier, goederen*), či z hlediska práva objektivně hodnotitelná abstrakta (*aansprakelijkheid, wil*). Subjektivně hodnotitelná abstrakta (jako *angst, blijheid*) se v právním textu objevují jen zřídka a je na soudu či orgánu veřejné moci, aby těmto abstraktům v určité situaci přiřadily konkrétnější význam (*goede zeden, goede trouw*).

Právní jazyk je charakteristický nejen používáním archaismů (v nizozemštině např. *tezamen, gaarne*, v češtině např. *rok* ve smyslu soudní jednání – již ostatně vnímáno archaicky i v právnické češtině - či *bylo lze*), ale i latinismů a slov převzatých z jiných jazyků

⁴⁷ Tomášek (2003), str. 25.

⁴⁸ Pasquau Liaño (1996), str. 14.

⁴⁹ Ne zřídka se v českých právních textech objeví např. předminulý čas (*plusquamperfektum*) či přechodník.

(v současné době hlavně z angličtiny⁵⁰). I když velká část právních pojmů má svůj přesný význam (např. *verjaring*), vyskytují se v právu i obsahově vágní termíny (např. *redelijkheid en billijkheid*).

4.2.1.1 Právní termíny

Podobně jako v každém odborném jazyce tvoří základ právního odborného jazyka terminologie. Právní terminologii tvoří pojmy a jazykové šablony. Jazykové šablony můžeme v právním jazyce rozlišit na jazykové šablony v širším a užším smyslu. Jazykovou šablonou v širším smyslu je lexikální jednotka vzniklá kombinací termínů odborného jazyka a běžně užívaných slov (viz výše), tedy 1. ustálená slovní spojení a 2. ustálené větné a polovětné celky (jazykové šablony v užším smyslu).⁵¹

Právní termíny lze rozdělit do pěti skupin:

1. Termíny, jenž existují pouze v právním jazyce a v obecném jazyce se nevyskytují. (Tím je v nizozemštině např. *erfdienstbaarheid, cessie*)
2. Právní termíny, které z právního jazyka přešly do jazyka obecného (např. *wet, erven*).
3. Slova z obecného jazyka, jež nabyla v právním jazyce specifického významu více či méně odlišného od významu v obecném jazyce (např. *alimentatie, verantwoordelijkheid*).
4. Slova obecného jazyka, která významově odpovídají pojmům v právně vědeckém jazyce (např. *causaal verband, successie*).
5. Slova znějící v obecném a právním jazyce stejně, jež však mají v obou jazycích odlišný význam (např. *solidair*⁵²).⁵³

4.2.2 Syntax

Jak již bylo výše řečeno, je pro právní jazyk charakteristické používání nominálních frází. Predikáty bývají v kondicionálu, futuru a pasivu. Věty v právním jazyce jsou složené, větu hlavní rozvíjí několik vět vedlejších. Z tohoto důvodu jsou věty delší než v obecném jazyce.

⁵⁰ V nizozemštině hojně používaný termín *claim* na místo *aanspraak* či *vordering*. V právu týkajícího se nových technologií jako je internet či elektronické komunikace je používání anglických termínů běžné (např. *hosting, spam, leasing*).

⁵¹ *Zákon vstupuje v účinnost dnem vyhlášení ve Sbírce zákonů.*

⁵² V právní nizozemštině např. *solidair* – společně a nerozdílně.

⁵³ Pasquau Liaño (1996), str. 15, Florijn (1993), str. 13.

4.2.3 Právní styl

Právní styl je založen na výběru takových jazykových prostředků, jejichž funkcí je přesně postihnout právní skutečnosti a přesně vyjádřit informace o právu. Z hlediska funkčnosti je právní styl nejbližší stylu administrativnímu. Pro právní styl je tak charakteristická:

- významová přesnost
- jednoznačnost
- ustálenost
- strukturovanost
- funkčnost

Tomášek (2003) uvádí ještě stručnost a neexpresivnost.⁵⁴ Tyto dva rysy však nejsou přítomny vždy. Např. odůvodnění soudních rozhodnutí obhajujících jednu myšlenku soudce či senátu mohou čítat řadu stran textu, řeč advokáta na obhajobu klienta u soudu či preambule norem vyšší právní síly obsahují řadu expresivních jazykových projevů.⁵⁵

Jako právo samotné se právní styl se liší podle jazyka, který je pro právní projev používán a podle druhu právního projevu.

Zatímco např. německé texty zákonů jsou psané abstraktním a jazykem s neobyčejnou výrazovou přesností, jež klade vysoké nároky na erudici a praxi svého čtenáře, jsou francouzské zákony záměrně formulované tak, aby jim snadno porozuměl i laik.⁵⁶

Druh právních projevů má rovněž velký vliv na styl právního jazyka. Můžeme mluvit o právnějazykových substylech.

4.2.3.1 Substyly právního jazyka

Právní jazyk není stylisticky jednotný odborný jazyk, ale dá se rozdělit do několika odlišných typů, jenž jsou formulovány funkčně odlišnými substyly:

1. substyl právní normy

⁵⁴ Tomášek (2003), str. 28.

⁵⁵ Např. preambule Ústavy ČR začíná: „*My, občané České republiky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, v čase obnovy samostatného českého státu, věrni všem dobrým tradicím dávné státnosti země Koruny české i státnosti československé, odhodláni budovat, chránit a rozvíjet Českou republiku v duchu nedotknutelných hodnot lidské důstojnosti a svobody jako vlast rovnoprávných, svobodných občanů, ...*“

⁵⁶ Cao (2007), str. 22.

Právními normami jsou právně závazné texty vydané institucí s příslušnou pravomocí. Právní normou je mj. ústava, zákon, nařízení vlády, vyhláška ministerstva nebo územně samosprávného celku (obce, kraje) či nařízení a směrnice EU.

Styl právních norem je syntakticky přesný a strukturovaný. Lexikální přesnost je přítomna zejména tam, kde právní norma určité jednání přikazuje (norma preskriptivní) nebo zakazuje (norma prohibitivní). Normy deskriptivní neboli normy, jež popisují právně relevantní skutečnosti, jsou charakteristické menší výrazovou přesností z důvodu možné aplikace na větší počet možných životních situací.⁵⁷

2. substyl aktů aplikace práva

Akty aplikace práva jsou texty vydávané orgány veřejné moci v konkrétní právně relevantní situaci určené individuálním adresátům. Aktem aplikace práva je zejména soudní či správní rozhodnutí (např. stavební povolení, rozhodnutí o přijetí ke studiu).

Styl aktů aplikace práva se nejvíce ze všech právních substylů se svoji strukturou a užívaných jazykových prostředků nejvíce blíží odbornému administrativnímu stylu. Na rozdíl od stylu právních norem není kladen takový důraz na přesnost.

3. substyl právně vědecký

Podobně jako v jiných vědních oborech se uplatňuje vědecký styl ve vědeckých pojednáních o zkoumaném jevu, čili v člancích v odborných časopisech, monografiích a sbornících. V právní vědě se k těmto dají ještě přiřadit komentáře k zákonům a jiným právním normám a anotace k soudním rozhodnutím.

Právně vědecký styl používá takových výrazových prostředků, které podávají úplné informace o právní úpravu či předmětu právní úpravy. Z tohoto důvodu se tento styl vyznačuje přesností a jednoznačností. V právně vědeckém stylu se užívá právní terminologie, jež nemusí vždy odpovídat terminologii právních norem či aktů aplikace práva. Toto se projevuje zejména častějším výskytem latinismů a výpůjček z jiných jazyků a větší abstraktností volených výrazových prostředků.

4. substyl právně pedagogický

Pedagogické texty určené studentům předávají studentům nejen znalosti o právu, nýbrž je i seznamují s právním jazykem. Pedagogické texty podávají zpravidla

⁵⁷ Výkon práv a povinností vyplývajících z pracovněprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiného účastníka pracovněprávního vztahu a nesmí být v rozporu s dobrými mravy.

v jednodušších větách definice odborných termínů užívaných v právních normách a právně vědeckých publikacích.

5. substyl popularizační

Je žádoucí, aby se o tom, co je obsahem platného práva, dozvěděli i právní laici. Právo platí pro všechny a *ignorantia iuris/legis non excusat* neboli neznalost práva/zákona neomlouvá.

Popularizace práva se odehrává především prostřednictvím masových médií, tzn. stylem publicistickým přizpůsobeným konkrétnímu médiu. Ústní i písemný jazykový projev musí o právu informovat jasně a věcně. Věty v psaném projevu by neměly být dlouhé a příliš rozvité, jinak by ztratily srozumitelnost.

6. substyl právní rétoriky

Právnícké rétorické projevy jsou, jak již název napovídá, jazykové projevy mluvené. Rétorické vyjadřování obhájce před soudem, aby zvrátil rozhodnutí soudce ve prospěch svého klienta.

Styl právní rétoriky se neobejde bez expresivních výrazů a řečnických figur, jako je řečnická otázka, metafora, anafora, přirovnání či klimax.

7. substyl slangových projevů právního jazyka

Právnícký slang používají zejména právníci, zaměstnanci soudů a právních kanceláří a studenti práva v neformálních a předem nepřipravených projevech o právu mezi sebou.

Právnícký slang je charakteristický zvláště vysokou frekvencí zkratkových slov (niz. *IE – intellectueel eigendom*, čes. *předběžko – předběžné opatření*).

Styl přeloženého textu si musí zachovat styl textu původního. Typ jazykového projevu informujícího o právu, resp. jeho substyl má vliv i na práci překladatele. Překládání popularizačního novinového článku dává překladateli větší volnost při výběru výrazových prostředků, než překládání právních norem či aktů aplikace práva.

4.3 Překlad právního jazyka

Pro překlad právního jazyka se byla zvolena lingvistická metoda, jež je založena na srovnávání jazykových odlišností VJ a CJ. Jelikož překlad právního jazyka neznamena pouze převod jazykového projevu jako takového z VJ do CJ, ale při převodu musí brát překladatel v úvahu větší či menší odlišnosti mezi právními řády, musí být lingvistická metoda doplněna srovnáním obsahových významů právního pojmu ve VJ a v CJ.

4.3.1 Fáze překladu

Překladatelské fáze při překladu právního jazyka se nikterak neliší od překladatelských fází při překladu textu krásné literatury či při překladu jiného odborného projevu. Překladatel musí překládaný text nejprve pochopit, poté interpretovat a nakonec přestylizovat do CJ.

4.3.1.1 Pochopení textu

Aby překladatel text jako celek ve VJ pochopil, čili aby textu porozuměl, musí být se napřed seznámit alespoň se základní právní terminologií. Musí též umět rozlišit, o jaký typ právního textu se jedná a jaké oblasti práva se týká, neboli kdo, resp. jaká instituce je autorem textu, komu je určen a co je jeho obsahem.

4.3.1.2 Interpretace textu (intrasémiotický překlad)

Ke správnému překladu právního termínu, resp. delšího právního textu je třeba zjistit přesný denotát překládaného pojmu neboli skutečnost jazykovým projevem označovanou. Překladatel provádí vlastně dva druhy interpretace, a sice **interpretaci jazykovou** a **interpretaci právní**. Tato fáze je nazývána **intrasémiotickým (vnitrojazykovým) překladem**.

Interpretace právně jazykových projevů se provádí stejně jako interpretace jakéhokoli jiného textu, čili prostřednictvím gramatických, morfologických a syntaktických pravidel spisovného jazyka, jelikož právní projevy jsou formovány především obecným základem spisovného jazyka.

Odborný jazyk je postaven na termínech a jazykových šablonách. Právě jejich překlad je v odborném právním jazyce problematický, neboť totožnost prvního pojmu ve VJ a CJ nemusí znamenat totožnost denotátu.

Interpretací zjistíme míru ekvivalence právního pojmu. Úplná lexikální ekvivalence nemusí znamenat úplnou ekvivalenci denotátu. Pojmy čes. *nezletilý* – niz. *minderjarig* – něm. *Minderjähriger* jsou úplně lexikálně ekvivalentní. Čes. *nezletilý* a niz. *minderjarig* jsou i úplně ekvivalentní i co se týče denotátu, neboť nezletilec se stává zletilým dovršením věku 18 let nebo před 18. rokem věku uzavřením manželství. V Německu se zletilost nabývá jedině dovršením věku 18. let, protože výjimku uzavřením manželství německé právo nezná. Proto má úplně lexikálně ekvivalentní něm. *Minderjähriger* pouze částečně ekvivalentní denotát s českým a nizozemským pojmem. Pojmy s částečně odlišným denotátem překládáme jejich úplným ekvivalentem, pokud z kontextu nevyplývá, že by jejich rozlišení mělo v textu význam.

Ke zjištění významu právních pojmů slouží **právní metajazyk**, tj. jazykový projev objasňující význam termínu právního jazyka. Právní metajazyk se uplatňuje při tvorbě definic právních termínů. Definice slouží překladateli k ohraničení významu právních termínů v VJ a CJ a k rozhodnutí, zda je konkrétní termín možné substituovat či přeložit (v užším slova smyslu) za použití výše uvedených překladatelských postupů.

Definice právních pojmů rozlišujeme podle druhu textu, v němž jsou tyto definice obsaženy. Rozlišujeme:

- **definice zákonné (legální)** uvedené přímo v textu zákona⁵⁸

Definice termínu v jedné právní normě nelze automaticky použít při překladu pojmu použitého v jiné právní normě. Pro snazší a rychlejší překlad právního termínu je praktické, aby si překladatel překládající mezi jazyky členů EU ověřil, zda se jedná o právní normu přijatou v rámci harmonizace národního práva s právem Evropské unie. Směrnice a nařízení EU obsahují legální definice termínů, jež jsou přejety do národních právních řádů, a proto bude význam termínu ve všech právních rádech členských států identický.

⁵⁸ Podle niz. zákona na ochranu osobních údajů (*Wet bescherming persoonsgegevens*) se pojmem **verwerking van persoonsgegevens** rozumí: „*elke handeling of elk geheel van handelingen met betrekking tot persoonsgegevens, waaronder in ieder geval het verzamelen, vastleggen, ordenen, bewaren, bijwerken, wijzigen, opvragen, raadplegen, gebruiken, verstrekken door middel van doorzending, verspreiding of enige andere vorm van terbeschikkingstelling, samenbrengen, met elkaar in verband brengen, alsmede het afschermen, uitwissen of vernietigen van gegevens.*“ (Kluwer college bundel II (2008)).

- **definice soudcovské** obsažené v soudních rozhodnutích⁵⁹
Soudcovské definice jsou stejně jako definice legální zpravidla aplikovatelné pouze v právní oblasti, do které rozhodnutí obsahující definici náleží.
- **definice vědecké** obsažené nejen ve vědeckých publikacích, ale i v učebnicích
Pro překladatele je praktické opatřit si učebnice práva v jazyce, do něhož nebo z něhož překládá. Právě učebnice seznamují studenty, kteří jsou na začátku studia laiky zrovna tak jako překladatel, s významem jednotlivých právních termínů národního právního řádu.

4.3.1.3 Přestylizování textu (intersémiotický překlad)

Poslední fází překladu je **intersémiotický** neboli **mezijazykový překlad** z VJ do CJ. Stejně jako fáze interpretace textu, má jeho přestylizování dvě roviny, a sice **rovinu lingvistickou** a **rovinu právní**. Pravidlo, že aby překladatel věrně vystihl smysl původního textu, nesmí věrně překládat originál, platí i v právním jazyce. Nevěrný překlad originálu se musí vždy týkat roviny lingvistické.⁶⁰

Právní rovina, čili obsah právní informace musí zůstat beze změny. Požadavek věrného přeložení originálu co do obsahu informace je u právního textu nutné zachovat beze zbytku, pokud je právní text pro čtenáře právně závazný.⁶¹

Jak již bylo uvedeno výše, problematické je zvláště překládání termínů z částečně ekvivalentních a bezekvivalentních. V takové situaci je překladatel nucen využít postupů uvedených v kapitole o odborném překladu.

Neméně důležitý je adekvátní překlad jazykových šablon. Překlad jazykových šablon slovo od slova je zde nejméně vhodný. Jazykové šablony svázané buďto s terminologickou soustavou právního odvětví nebo s terminologickou soustavou celého právního řádu VJ. Proto je nutné tyto šablony přestylizovat v souvislosti s terminologickou soustavou právního odvětví či právního řádu CJ.

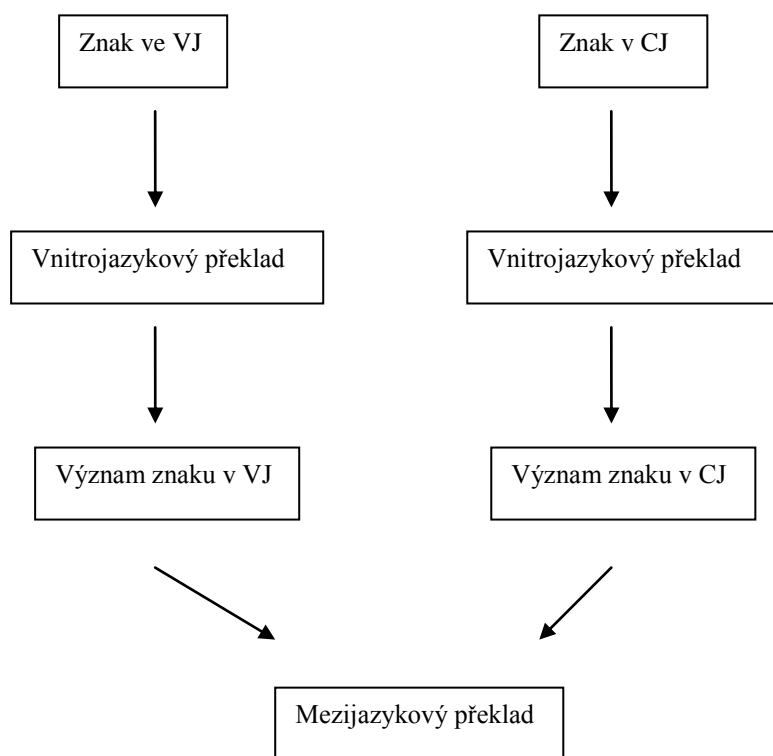
⁵⁹ Podle rozhodnutí nizozemského Nejvyššího soudu (*Hoge Raad*) se **převzetím (ontlening)** rozumí *nápadná shoda (opvallende overeenstemming)* vytvořeného díla s dílem, jež je chráněno autorským právem. (*Hoge Raad* 21. února 1992, *Rechtspraak Intellectuele Eigendom, zevende druk*, Sdu uitgevers, Den Haag 2007, str. 23).

⁶⁰ Ortega Arjonilla (1996), str. 69.

⁶¹ Např. text zákona či správní rozhodnutí.

Překladatel by měl rovněž zachovat stupeň konkrétnosti a abstraktnosti vyjadřování, který je vlastní VJ a CJ.⁶² Např. abstraktnější francouzský originál přestylizovat do češtiny konkrétnějšími výrazovými prostředky a naopak.

Postup při překládání právního textu lze ilustrovat následujícím schématem:⁶³

⁶² Tomášek (2003), str. 96.

⁶³ Tomášek (2003), str. 42.

5. Lingvistické charakteristiky nizozemských právních textů

Každý národní právní jazyk své charakteristické lingvistické rysy. Nejinak je tomu u nizozemského právního jazyka.

V této kapitole bude provedena lingvistická analýza nizozemských právních textů. Právní texty jsou zde použity v plurálu, neboť se bude jednat o morfológickou a syntaktickou analýzu dvou substylů právních projevů: právní normy a aktu aplikace práva, konkrétně soudního rozhodnutí.

Tyto substyly byly vybrány z důvodu své jazykové specifčnosti. Prvním specifkem je písemná forma těchto jazykových projevů. Právní norma a soudní rozhodnutí se stávají platným a závazným až po svém písemném vyhotovení.⁶⁴

Druhým specifkem právní normy a soudního rozhodnutí je nutnost pečlivé volby slov. Jazykové projevy tohoto druhu předávají svým adresátům informace o tom, jaké chování pro ně závazné a státem vynutitelné. Předem nepromyšlená volba slov by měla za následek jiné chování adresátů, než jaké je tvůrce těchto projevů zamýšlel.

Třetím rysem, jímž se právní normy a soudní rozhodnutí liší od ostatní právních substylů je formalismus ve vyjadřování, jenž má za následek potlačení individuálního jazykového projevů svých tvůrců. Nizozemský tvůrce právní normy je vázán jazykovými pravidly uvedenými v oběžníku *Aanwijzingen voor de regelgeving*.⁶⁵ Tvůrce soudního rozhodnutí, jak soudce, tak vyšší soudní úředník, si osvojil potřebný jazykový projev v šestiletém studiu *RAIO (Rechterlijk ambtenaar in opleiding, neboli RAIO-opleiding)*.⁶⁶

5.1 Právní norma

Právní normy, neboli právně závazné texty popisují možnost chování (normy deskriptivní), či určité chování zakazují (normy prohibitivní) nebo přikazují (normy preskriptivní). Použité sloveso odpovídá druhu normy:

⁶⁴ Platnost a účinnost právních norem nastává ústním zveřejněním pouze za výjimečných okolností, např. v době ohrožení státu či válečného stavu. Ústě vydaný akt aplikace práva se závazným a vynutitelným stává rovněž výjimečně, a to pouze tehdy, když je nutné jednat bezodkladně.

⁶⁵ Dostupné z http://wetten.overheid.nl/BWBR0005730/Hoofdstuk2/geldigheidsdatum_14-10-2010#.

⁶⁶ Dostupné z <http://www.werkenbijderechtspraak.nl/FunctieRaio.aspx>.

Normy deskriptivní pouze popisují určitou právní situaci, nebo dávají právním subjektům možnost zvolit si určité chování. Pro tyto normy je ve větách v přísudku charakteristické plnovýznamové sloveso v oznamovacím způsobu času přítomného. Sloveso může být v rodu trpném i v rodu činném.

*Een ieder **heeft** de voornamen die hem in zijn geboorteakte zijn gegeven.*⁶⁷

*Allen die **zich** in Nederland **bevinden**, **worden** in gelijke gevallen gelijk **behandeld**.*⁶⁸

*De griffier **zendt** een afschrift van de beschikking aan de belanghebbende partijen en aan de ambtenaar van burgerlijke stand.*⁶⁹

Pokud dává norma svým adresátům na výběr, zda se podle ní zachovají, či nikoli, je v přísudku věty modální sloveso *kunnen*, *niet behoeven* nebo *niet hoeven* opět v oznamovacím způsobu času přítomného.

*De reiziger **kan** de reisovereenkomst te allen tijde met onmiddellijke ingang **opzeggen**.*⁷⁰

*De pachter **kan** zich tot de rechter **wenden** met de vordering zijn echtgenoot of geregistreerde partner, één of meer zijner bloed- en aanverwanten in de rechte lijn, één of meer van zijn pleegkinderen of één of meer van de medepachters – of twee of meer van deze gezamenlijk – in zijn plaats als pachter te stellen.*⁷¹

*De schadeloosstelling **behoeft niet** vooraf verzekerd te zijn, wanneer in geval van nood onverwijld onteigening geboden is.*⁷²

Norma prohibitivní zakazující adresátům určité chování užívá modální sloveso *mogen niet/niemand/nimmer*, apd., či plnovýznamové sloveso v trpném rodě jako *niet toestaan*, *verbieden*, nebo v činném rodě.

*Een verzekeraar **boek**t niet zonder toestemming van de bemiddelaar of diens rechtverkrijgenden een deel of het geheel van diens portefeuille over naar de portefeuille van een andere bemiddelaar.*⁷³

*Buiten de gevallen bij of krachtens de wet bepaald **mag niemand** zijn vrijheid worden ontnomen.*⁷⁴

⁶⁷ Art. 1:4 lid 1 BW Kluwer college bundel I (2008).

⁶⁸ Art. 1 Gw Kluwer college bundel II (2008).

⁶⁹ Art. 1:27b BW Kluwer college bundel I (2008).

⁷⁰ Art. 7:503 lid 1 BW Kluwer college bundel I (2008).

⁷¹ Art. 7:363 lid 1 BW Kluwer college bundel I (2008).

⁷² Art. 14 lid 2 Gw Kluwer college bundel II (2008).

⁷³ Art. 4:103 lid 1 Wet op het financieel toezicht Kluwer college bundel II (2008).

⁷⁴ Art. 15 lid 1 Gw Kluwer college bundel II (2008).

*Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.*⁷⁵

*De verwerking van persoonsgegevens betreffende iemands godsdienst of levensovertuiging, ras, politieke gezindheid, gezondheid, seksuele leven, alsmede persoonsgegevens betreffende het lidmaatschap van een vakvereniging is **verboden** behoudens het bepaalde in deze paragraaf.*⁷⁶

Normy preskriptivní nařizující adresátu normy určité chování obsahují v přísudku modální sloveso *moeten*, či plnovýznamové sloveso v činném nebo v trpném rodě.

*De vruchten die de zaak in het tijdvak tussen de ontvangst en de teruggave oplevert, **moeten** door de bewaarnemer aan de bewaargever worden afgedragen.*⁷⁷

*De verantwoordelijke **legt** passende technische en organisatorische maatregelen ten uitvoer om persoonsgegevens te beveiligen tegen verlies of tegen enige vorm van onrechtmatige verwerking.*⁷⁸

*De schipper van een Nederlands schip die het schip aan de eigenaar of de rederij onttrekt en ten eigen bate gebruikt, **wordt gestraft** met gevangenisstraf van ten hoogste zeven jaren en zes maanden of geldboete van de vijfde categorie.*⁷⁹

I když pro určení typu právní normy jsou podstatná slovesa, vyznačuje se nizozemský normativní právní jazyk užíváním podstatných jmen, a to i tam, kde mluvčí v běžném jazyce obvykle volí sloveso. V právním projevu jsou rovněž velmi frekventovaná slovesa substantivizovaná.

*Een naamloze **vennootschap** moet, indien het volgende **lid** op haar van **toepassing** is, binnen twee **maanden** na de **vaststelling** van haar **jaarrekening** door de algemene **vergadering** ten **kantore** van het **handelsregister** opgaaf doen, dat zij aan de in dat **lid** gestelde **voorwaarden** voldoet.*⁸⁰

⁷⁵ Art 1 Gw Kluwer college bundel II (2008).

⁷⁶ Art. 16 Wbp Kluwer college bundel II (2008).

⁷⁷ Art. 7:604 BW Kluwer college bundel I (2008).

⁷⁸ Art. 13 Wbp Kluwer college bundel II (2008).

⁷⁹ Art. 387 Sr Kluwer college bundel II (2008).

⁸⁰ Art. 2:153 BW Kluwer college bundel I (2008).

*De onteigening ten name van de gemeente heeft plaats uit kracht van een besluit van de gemeenteraad.*⁸¹

*De verwekker van een kind dat alleen een moeder heeft, alsmede de man die als levensgezel van de moeder ingestemd heeft met een daad die de verwekking van het kind tot gevolg kan hebben gehad, is als ware hij ouder verplicht tot het voorzien in de kosten van verzorging en opvoeding van het kind dan wel, na het bereiken van de meerderjarigheid van het kind, tot het voorzien in de kosten van levensonderhoud en studie overeenkomstig de artikelen 395a en 395b.*⁸²

Podmět věty právní normy může mít formu zájmena osobního (*hij, zij*), neurčitého (*ieder, allen*), či záporného (*niemand*). Další variantou je podstatné jméno konkrétní (*rechtbank, corporatië*), podstatné jméno činitelské končící sufixem *-er* (*verkrijger, schuldeiser*), nebo *-aar* (*vereffenaar, eigenaar*). Výjimkou není ani substantivizované zájmeno (*de betrokkene, de verdachte*)

Podmět věty právní normy je vyjádřen maskulinem, i když je obsah normy závazný i pro adresáty ženského pohlaví.

*Hij die in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, aanbiedt inlichtingen, gelegenheid of middelen te verschaffen om enig strafbaar feit te plegen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie.*⁸³

Týká-li se obsah právní normy pouze adresátů ženského pohlaví, je použito femininum.

*De moeder die, ter uitvoering van een onder de werking van vrees voor de ontdekking van haar aanstaande bevallinggenomen besluit, haar kind bij of kort na de geboorte opzettelijk van het leven berooft, wordt, als schuldig aan kindermoord, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren of geldboete van de vijfde categorie.*⁸⁴

Podmět věty je zpravidla v jednotném čísle. Výskyt množného čísla je pouze menšinový.

⁸¹ Art. 79 Onteiniginswet Kluwer college bundel II (2008).

⁸² Art. 1:394 BW Kluwer college bundel I (2008).

⁸³ Art. 133 Sr Kluwer college bundel II (2008).

⁸⁴ Art. 290 Sr Kluwer college bundel II (2008).

*Zij die bij de ontbinding leden waren, of minder dan een jaar te voren hebben opgehouden leden te zijn, zijn tegenover de rechtspersoon naar de in de statuten aangegeven maatstaf voor een tekort aansprakelijk.*⁸⁵

*Allen die zich in Nederland bevinden, zijn vrij en bevoegd tot het genot van de burgerlijke rechten.*⁸⁶

Užití jednotného či množného čísla je čistě konsensuální a nemá žádný význam právní z hlediska právní interpretace normy. Zaměníme-li množné číslo v obou příkladových větách na jednotné číslo, význam normy se nezmění: *Hij die bij de ontbinding lid was, ..., Ieder die zich in Nederland bevindt....*

Podmět je vždy vyjádřen třetí osobou. Jelikož je Nizozemí královstvím, kde zákony formálně vyhláší král/královna, tvoří výjimku z pravidla užití třetí osoby zákonné preambule, které tvoří nedílnou součást každého zákona, i když jejich význam je pouze proklamační.

*Wij Willem III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg....*⁸⁷

*Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, ...; Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is de richtlijn nr. 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 23 november 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens te implementeren;*⁸⁸

Věty, jež tvoří právní věty, se vyznačují délkou a komplexitou, tj., složitostí a snahou o úplnost vyjádření.

Het verzoekschrift wordt ondertekend en bevat ten minste:

a. de naam en het adres van de verzoeker;

b. de dagtekening;

⁸⁵ Art. 2:55 lid 1 BW Kluwer college bundel I (2008).

⁸⁶ Art. 1:1 lid 1 BW Kluwer college bundel I (2008).

⁸⁷ Preambule Rv Kluwer college bundel I (2008).

⁸⁸ Preambule Wbp Kluwer college bundel II (2008).

c. een omschrijving van de gedraging waartegen het verzoek is gericht, een aanduiding van degene die zich aldus heeft gedragen en een aanduiding van degene jegens wie de gedraging heeft plaatsgevonden, indien deze niet de verzoeker is;

d. de gronden van het verzoek;

*e. de wijze waarop een klacht bij het bestuursorgaan is ingediend, en zo mogelijk de bevindingen van het onderzoek naar de klacht door het bestuursorgaan, zijn oordeel daarover alsmede de eventuele conclusies die het bestuursorgaan hieraan verbonden heeft.*⁸⁹

Pro právní normy jsou typické věty věty složené. Věty jednoduché se vysytlují pouze velice zřídka.

*De geslachtsnaam wordt ten aanzien van een ieder dwingend bewezen door de akte van geboorte.*⁹⁰

Neboť pro právní normu je typická struktura „Jestliže situace X, pak chování Y, a pokud ne tak sankce Z“, převažují v právních normách vedlejší věty podmínkové. Ty bývají uvozené podřadící spojkou, ale vyskytují se i věty spojkou neuvozené. Je-li věta uvozena spojkou, jedná se zejména o spojku *indien, tenzijn, voor zover a wanneer*.

*Tenzij het vorige lid is toegepast, wordt, indien de betrokkene is gehuwd, een geregistreerd partnerschap is aangegaan of anderszins een levensgezel heeft, bij voorkeur de echtgenoot, de geregistreerde partner dan wel andere levensgezel tot mentor benoemd.*⁹¹

*Wanneer tot de aangifte bevoegde of verplichte personen ontbreken of nalaten de aangifte te doen, geschiedt deze door of vanwege de burgemeester van de gemeente alwaar de geboorteakte moet worden opgemaakt.*⁹²

*Neemt een ander een aandeel in eigen naam maar voor rekening van de vennootschap, dan wordt hij geacht het voor eigen rekening te nemen.*⁹³

Věty vedlejší, jež se v právních normách rovněž vyskytují, jsou vedlejší věty příslovečné časové uvozené zejména spojkami *nadat, zodra, zolang a alvorens*.

⁸⁹ Art. 9:28 lid 1 Awb Kluwer college bundel II (2008).

⁹⁰ Art. 1:6 BW Kluwer college bundel I (2008).

⁹¹ Art. 1:452 lid 4 BW Kluwer college bundel I (2008).

⁹² Art. 1:334 lid 5 BW Kluwer college bundel I (2008).

⁹³ Art. 2:95 lid 3 BW Kluwer college bundel I (2008).

*De rechter legt de maatregel slechts op, **nadat** hij een met redenen omkleed, gedagtekend en ondertekend advies over de wenselijkheid of noodzakelijkheid van de maatregel heeft doen overleggen.*⁹⁴

*De beschikking kan te allen tijde door de rechter worden gewijzigd of ingetrokken; het bewind eindigt in ieder geval, **zodra** de uitspraak op het verzoek tot ontbinding in kracht van gewijsde gaat.*⁹⁵

5.2 Soudní rozhodnutí

Tvůrci soudních rozhodnutí autoritativně rozhodují o právech a povinnostech adresátů těchto rozhodnutí, tzn. vyjadřují své myšlenky, sdělují svůj názor na věc a deklarují svoje stanoviska. Tomu odpovídají použitá slovesa. Slovesa typická pro soudní rozhodnutí jsou *vaststellen*, *overwegen*, *verklaren*, *achten*, či *dienen*.

*Gelet op het feit dat er op cruciale punten onduidelijkheden zijn blijven bestaan, kan door de rechtbank niet worden **vastgesteld** of verdachte onder de gegeven omstandigheden de fietser had kunnen zien naderen van de linkerzijde en had kunnen zien voor zijn vrachtwagen, zodat zij ook niet kan **vaststellen** dat hij op enig moment voorrang had moeten verlenen aan de, voor verdachte, wellicht niet zichtbare fietser.*⁹⁶

*In verband met hetgeen de verdachte ter zitting in hoger beroep naar voren heeft gebracht zal het Hof aanvullend **overwegen**.*⁹⁷

*Het hof **verklaart** de verdachte niet ontvankelijk in zijn hoger beroep.*⁹⁸

*Het hof **acht** niet bewezen hetgeen aan verdachte als voormeld primair meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen.*⁹⁹

*Het vorenstaande **dient** naar het oordeel van het hof tot de conclusie te leiden dat de door verdachte bij de politie afgelegde verklaringen moeten worden uitgesloten van het bewijs.*¹⁰⁰

⁹⁴ Art. 38m lid 4 Sv Kluwer college bundel II (2008).

⁹⁵ Art. 2:22 lid 4 BW Kluwer college bundel I (2008).

⁹⁶ LJN: AZ0729, Rechtbank Breda, dostupné z <http://zoeken.rechtspraak.nl>.

⁹⁷ LJN: BH0911, Gemeensch. Hof van Justitie v.d. Ned. Antillen en Aruba, dostupné z <http://zoeken.rechtspraak.nl>.

⁹⁸ LJN: BD1681, Gerechtshof Arnhem, dostupné z <http://zoeken.rechtspraak.nl>.

⁹⁹ LJN: BH2309, Gerechtshof Leeuwarden, dostupné z <http://zoeken.rechtspraak.nl>.

¹⁰⁰ LJN: BK2773, Gerechtshof Leeuwarden, dostupné z <http://zoeken.rechtspraak.nl>.

Protože se v textu soudních rozhodnutí, na rozdíl od právních norem, posuzují události, které se odehrály v minulosti, užívá se v rozhodnutích minulý slovesný čas.

*Bij brief van 29 oktober 2009 heeft [eiser] de nietigheid van het ontslag ingeroepen. In een vonnis van 5 januari 2010 heeft de kantonrechter in kort geding de vordering tot loondoorbetaling afgewezen, omdat [eiser] bij brief van 17 december 2009 te kennen had gegeven dat hij het beroep op de nietigheid van het ontslag heeft ingetrokken.*¹⁰¹

Rozdíl mezi soudním rozhodnutím a právní normou je i ve výskytu budoucího času při popisu určité události, jež se odehraje, resp. může se odehrát v budoucnosti. Právní norma obsahuje pouze hypotézu, že se určitá událost odehraje. Z tohoto důvodu se v ní budoucí čas nevyskytuje a na jeho místo nastupuje podmiňovací. Tvůrce soudního rozhodnutí, jenž ovlivňuje budoucí události, použije pro jejich popis budoucí čas.

*De rechtbank zal verder beoordelen of het adoptieverzoek voor afloop van de verzorgingstermijn in behandeling genomen kan worden.*¹⁰²

*Het vonnis waarvan beroep zal worden vernietigd, onder meer omdat de rechtbank niet voldoende nauwkeurig heeft verwezen naar de bewijsmiddelen waaraan de door haar opgenomen feiten en omstandigheden zijn ontleend.*¹⁰³

Nejdůležitější informace v soudních rozhodnutích se týkají událostí, jak v minulosti proběhlých, tak i v těch, jež se odehrávají v době rozhodování. Původce činnosti je pro soud nepodstatný, nebo dokonce neznámý, či je původcem děje soud sám. Z tohoto důvodu se v těchto typech projevu užívá rod trpný.

*De woning waarin het levenloze lichaam van [A] werd aangetroffen, bevond zich boven een café ([naam van café]) en werd door [A] en medeverdachte [B] gehoord.*¹⁰⁴

*Het college heeft daarvoor terecht in aanmerking genomen dat [appellant] op 6 januari 2003 er op is geweest dat de veranda die in het oorspronkelijke bouwplan was voorzien niet vergund kon worden, omdat die in strijd was met het bestemmingsplan.*¹⁰⁵

*Het hoger beroep is ongegrond. De aangevallen uitspraak dient te worden bevestigd.*¹⁰⁶

¹⁰¹ LJN: BN7723, Sector kanton Rechtbank Alkmaar, dostupné z <http://zoeken.rechtspraak.nl>.

¹⁰² LJN: BN8173, Rechtbank Utrecht, dostupné z <http://zoeken.rechtspraak.nl>.

¹⁰³ LJN: BM9153, Gerechtshof 's-Hertogenbosch, dostupné z <http://zoeken.rechtspraak.nl>.

¹⁰⁴ LJN: BM1927, Gerechtshof 's-Hertogenbosch, dostupné z <http://zoeken.rechtspraak.nl>.

¹⁰⁵ LJN: BN7019, Raad van State, dostupné z <http://zoeken.rechtspraak.nl>.

¹⁰⁶ LJN: AF1715, Raad van State, dostupné z <http://zoeken.rechtspraak.nl>.

Trpný rod je v jazykovém projevu soudních rozhodnutí frekventovanější než v právních normách, neboť v těch je původce činnosti podstatný. Jedná se totiž většinou o adresáta normy, kterého tato norma zavazuje. Poslední věta z předchozího příkladu vyjádřená právní normou tedy zní:

*Het gerechtshof kan het vonnis hetzij geheel bevestigen, hetzij gedeeltelijk bevestigen en gedeeltelijk vernietigen, hetzij geheel vernietigen.*¹⁰⁷

Podmětem věty v soudních rozhodnutích je častěji než v právních normách podstatné jméno či zájmeno v ženském rodě. Důvodem je, že podmětem věty je často instituce, organizace či společnost, jež jsou v nizozemštině rodu ženského.¹⁰⁸

*Nadat beide partijen een akte hadden genomen en hadden gepleit, heeft de **rechtbank in haar** eindvonnis van 22 november 2001 geoordeeld dat....*¹⁰⁹

*PMN¹¹⁰ heeft er akte van gevraagd dat **zij** tot **haar** refereerde besloten heeft omdat **zij** geen rechtstreeks belang meer heeft bij de uitkomst van het onderhavige geschil nu het ziekenhuis ertoe besloten heeft het management van **haar** parkeerfaciliteiten in eigen hand te nemen.*¹¹¹

Věty jsou v soudních rozhodnutích delší než v právních normách, a to hlavně v případech, kdy se tvůrce soudního rozhodnutí snaží o komplexní popis události, jež je předmětem řízení.

*Aan de verdachte is ten laste gelegd dat hij in of omstreeks de periode van 6 november 2003 tot en met 13 november 2006 te Hilversum, in elk geval in Nederland meermalen, in elk geval eenmaal (telkens) opzettelijk valse, vervalste of wederrechtelijk vervaardigde merken, en/of waren, die zelf of op hun verpakking valselijk waren voorzien van de handelsnaam van een ander of van het merk waarop een ander recht had, en/of waren, waarop of op de verpakking waarvan een handelsnaam van een ander of een merk waarop een ander recht had, zij het dan ook met een geringe afwijking, was nagebootst, te weten een (grote) hoeveelheid kleding, (merk [merknaam]), heeft ingevoerd, doorgevoerd, uitgevoerd, verkocht, te koop heeft aangeboden en/of heeft afgeleverd, uitgedeeld en/of in voorraad heeft gehad.*¹¹²

¹⁰⁷ Art. 423 lid 1 Sv Kluwer college bundel II (2008).

¹⁰⁸ Výjimkou z pravidla je *Hoge Raad*. (LJN: BC3773 Hoge Raad, dostupné z <http://zoeken.rechtspraak.nl>: *Juist nu, bij een zó sterke en aanhoudende groei van het aantal cassatieberoepen dat onder ogen gezien moet worden of de Hoge Raad en zijn parket méér instrumenten nodig hebben om zich zo efficiënt mogelijk te ontdoen van zaken waarin....*).

¹⁰⁹ LJN: BB4568, Gerechtshof 's-Gravenhage, dostupné z <http://zoeken.rechtspraak.nl>.

¹¹⁰ PMN je zkratka pro komanditní společnost *Parkeermanagement Nederland, C.V.*

¹¹¹ LJN: AT8733, Gerechtshof Arnhem, dostupné z <http://zoeken.rechtspraak.nl>.

¹¹² LJN: BN8180, Gerechtshof Amsterdam, dostupné z <http://zoeken.rechtspraak.nl>.

Věty jsou složené, nepřevažuje však jeden charakteristický typ vedlejší věty. Vedlejší věta podmínková, frekventovaná v právních normách, se v soudních rozhodnutích vyskytuje zřídka.

Častější výskyt lze zaznamenat u vedlejší věty předmětné.

*Zij hebben daartoe gesteld **dat** de ouders, ondanks intensieve hulp, vanwege hun beperkingen op cognitief gebied niet in staat zijn om de kinderen op een verantwoorde wijze te verzorgen en op te voeden.*¹¹³

*In zijn arrest van 28 november 2006 oordeelt het Hof **dat** betaling van een vordering door de debiteur in beginsel geen verrijking van de crediteur oplevert.*¹¹⁴

¹¹³ LJN: BN8151, Rechtbank Groningen, dostupné z <http://zoeken.rechtspraak.nl>.

¹¹⁴ LJN: BN1421, Hoge Raad, dostupné z <http://zoeken.rechtspraak.nl>.

6. Praktická část

Po obecných pojednáních a lingvistickém rozboru následuje praktická část práce. Základem právního jazyka je právní terminologie. Složitost překladu právní terminologie je přímo úměrná vzdálenosti právních řádů, mezi nimiž se překlad provádí. I v právních řádech náležících do stejného právního systému lze najít zdánlivě úplně shodné pojmy, které nemají v obou právních řádech shodný význam. Obvyklý je rovněž výskyt nulové ekvivalence termínů.

V první části této kapitoly bude proto na příkladech znázorněno, jak poznat, zda se jedná o ekvivalentní, částečně ekvivalentní či bezekvivalentní termín a jak různé stupně ekvivalence řešit překladatelsky.

Druhá část této kapitoly obsahuje překlady dvou substylů právních projevů, a sice soudního rozhodnutí a právní normy. Jak již bylo řečeno, mají tyto substyly svá specifika, jež se promítají i do jejich překladu z češtiny do nizozemštiny.

6.1 Ekvivalence

Jak již bylo uvedeno výše, rozeznáváme tři stupně lexikální ekvivalence: úplnou, částečnou a nulovou. Při úplné ekvivalenci se termín ve VJ se úplně shoduje se sémantickým obsahem termínu v CJ. Částečná ekvivalence znamená, že se význam termínu ve VJ částečně shoduje s významem termínu v CJ. Částečná ekvivalence se vyskytuje ve dvou variantách, v ekvipolenci a inkluzi. V případě nulové ekvivalence neodpovídá termínu ve VJ žádný sémanticky shodný termín v CJ. Tuto situaci lze při překladu řešit, transpozicí (transformace), která může mít podobu redukce či expanze, modulací, kalkem, výpůjčkou ve formě transference nebo transkripce, opisem termínu, vytvořením neologismu a způsobem nazývaným translation couplet (viz kapitola 3.2.1.2).

Každý termín je nejprve uveden nizozemsky, poté následuje jeho mezijazykový překlad neboli interpretace. V případě úplné ekvivalence je vedle nizozemského termínu a jeho interpretace uveden termín český s interpretací, aby bylo možno úplnou ekvivalenci pojmů potvrdit.

Interpretace nizozemských i českých pojmů byla prováděna na základě zákona, učebnic příslušného oboru práva a v neposlední řadě na základě právních výkladových slovníků.

U částečné ekvivalence následuje v po nizozemském termínu s interpretací český částečně ekvivalentní termín, jímž lze nizozemský termín přeložit. Interpretace českého termínu objasňuje jeho význam resp. významy, k nimž je doplněno o jakou variantu částečné ekvivalence jedná.

Jelikož u nulové ekvivalence neexistuje žádný český termín, jímž by se dal nizozemský pojem přeložit, následují po tomto termínu a jeho interpretaci možné varianty jeho překladu do češtiny. V posledním sloupci je u většiny termínů uveden nevhodný překlad společně s důvody této nevhodnosti.

6.1.1 Úplná ekvivalence

nizozemsky	interpretace	česky	Interpretace
adoptie	Aanneming als wettig kind.	osvojení	Přijetí cizího dítěte za vlastní.
benadeelde	Degene die rechtstreeks schade heeft ondervonden door een strafbaar feit.	poškozený	Ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková, morální nebo jiná škoda.
bevoegdheid	Competentie van een bestuursorgaan/rechter om een zaak met gezag te beoordelen.	pravomoc	Okruh společenských vztahů, o kterých je správní orgán/soud způsobilý rozhodnout.
bewijs	Instrument om het aannemelijk te maken van bepaalde feiten.	důkaz	Předmět, jenž slouží k tomu, aby v řízení byl zjištěn skutečný stav věcí.
bezit	Het houden van een goed voor zichzelf.	držba	Nakládání s věcí jako s vlastní.
eigendom	Een absoluut, meest	vlastnictví	Absolutní moc nad

	opvattend recht op een zaak.		věcí.
faillissement	Toestand van hebben opgehouden te betalen met beslag op vermogen als gevolg.	úpadek	Neschopnost dlužníka plnit závazky věřitelům, jež má za následek insolventní řízení.
getuige	Degene die in een proces een verklaring aflegt.	svědek	Každá osoba, odlišná od účastníka řízení, jež je schopna vypovídat v řízení.
minderjarige	Degene die de ouderdom van 18 jaar nog niet heeft bereikt.	nezletilý	Osoba, která nedosáhla věku 18 let.
nakoming	Voldoen van verplichten van een verbintenis.	splnění	Zánik závazku vykonáním toho, co je předmětem povinnosti řádně a včas.
schenking	Overeenkomst waardoor een schenker ten koste van de vermogen een begiftigde verrijkt.	darování	Bezúplatné a dobrovolné převedení práva k věci, nebo poskytnutí jiné majetkové hodnoty, z dárce na obdarovaného.
schuldenaar	Degene die krachtens verbintenis gehouden is tot voldoening.	dlužník	Smluvní strana, která má povinnost poskytnout plnění věřiteli.
termijn	Tijdslimiet waarbinnen een handeling moet plaatsvinden.	lhůta	Časový úsek, jehož uplynutí vyvolá vznik/zánik

			práv/povinností.
testament	Een eenzijdige wilsverklaring van een erflater.	závěť	Jednostranný právní úkon fyzické osoby, kterým nakládá se svým majetkem pro případ smrti.
verduistering	Opzettelijk toeëiging van een goed dat deze onder zich heeft.	zpronevěra	Přisvojení si cizí věc nebo jiné majetkové hodnoty, která byla tomu, kdo si ji přisvojil, svěřena.
vergunning	Een beschikking met op aanvraag verleende toestemming.	povolení	Vyhovění žádosti ve formě správního rozhodnutí.
verjaring	Het tenietgaan van een vordering tot nakoming van een verbintenis./Een verval van mogelijkheid een straf op te leggen of te executeren.	promlčení	Zánik soudní vymahatelnosti nároku. /Zánik trestní odpovědnosti pachatele, či výkonu uloženého trestu.
voorbereiding	Een handeling van een dader tot het plegen van een misdrijf.	příprava	Jednání, které spočívá v úmyslném vytváření podmínek pro spáchání zvláště závažného zločinu.
werknemer	Een natuurlijk persoon die zich heeft verbonden tegen loon voor een werkgever arbeid te verrichten.	zaměstnanec	Ten, kdo osobně vykonává práci pro zaměstnavatele, podle jeho pokynů za mzdu/plat/odměnu za práci.
wet	Een algemeen bindend overheidsbesluit in een	zákon	Pramen práva obsahující obecný

	bepaalde vorm.		příkaz/zákaz vynesený zákonodárcem.
--	----------------	--	---

6.1.2 Částečná ekvivalence

nizozemsky	interpretace	česky	Interpretace
aansprakelijkheid	Een civielrechtelijke verplichting om gevolgen op zich te nemen, vooral het verhaal van geleden schade.	odpovědnost	Následek porušení právní povinnosti. → <u>inkluze</u> (čes. Termín významově širší)
afdreiging	Een misdrijf, het dwingen van iemand door een bedreiging met smaad, smaadschrift of opening van een geheim met het oogmerk om zich of een ander wederrechtelijk te bevoordelen.	vydírání	Trestný čin spočívající v nucení jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy, aby něco konal, opominul nebo trpěl. → <u>inkluze</u> (čes. termín významově širší)
arbeidsovereenkomst	Een overeenkomst tot het verrichten van arbeid tegen beloning.	1. pracovní smlouva 2. dohoda o pracovní činnosti 3. dohoda o provedení práce	1. Smlouva mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem zakládající pracovní poměr. 2. Smlouva, jejímž důsledkem není vznik

			<p>pracovního poměru, a na jejímž základě není možné vykonávat práci v rozsahu překračujícím v průměru polovinu stanovené týdenní pracovní doby.</p> <p>3. Smlouva, jejímž důsledkem není vznik pracovního poměru a jejímž předmětem je určitý pracovní úkon specifikován konkrétním výsledkem. → <u>inkluze</u> (niz. termín významově širší)</p>
arrest	Een uitspraak van de Hoge Raad en van de Gerechtshoven.	rozsudek	<p>Rozhodnutí soudů ve věci samé. → <u>inkluze</u> (čes. Termín významově širší)</p>
belasting	Een heffing gevorderd aan onderdanen door de overheid; een heffing voor bijzondere doeleinden zoals diensten of het benutten van bepaalde voorwerpen.	<p>1. daň</p> <p>2. poplatek</p>	<p>1. Platební povinnost fyzických/právnických osob vůči státu sloužící k úhradě celospolečenských potřeb.</p> <p>2. Platby, jež fyzické/právnické osoby platí v souvislosti s určitou činností či službou, a jejichž použití je zpravidla předem určeno. → <u>inkluze</u> (niz.</p>

			<u>termín významově širší</u>
canon	Jaarlijkse uitkering betaald aan een erfverpachter.	nájemné	Pravidelná platba nájemce pronajímateli za nájem movitých/nemovitých věcí. → <u>inkluze (čes. termín významově širší)</u>
cassatie	1. Rechdelijk proces bij een hoogst gerechtshof dat slechts beëindigd kan worden door bevestiging of vernietiging van een uitspraak van lagere rechter. 2. Een beroep instelling bij de Hoge Raad tegen arresten van een gerechtshof.	1. kasace 2. dovolání	1. Typ soudního procesu vedeného nejvyšším soudem, jenž může rozsudek nižšího soudu pouze potvrdit či zrušit, ale není oprávněn rozsudek sám změnit. 2. Opravný prostředek, jímž lze napadnout pravomocné rozhodnutí odvolacího soudu u Nejvyššího soudu či u Nejvyššího správního soudu. → <u>inkluze (niz. termín významově širší)</u>
curatele	Bescherming van een meerderjarige op grond van de toestand waarin hij verkeert/dreigt te geraken.	opatrovnictví	Zastoupení nezletilé/zletilé fyzické osoby z důvodu ochrany jejích zájmů, jenž jsou/mohly by být ohroženy. → <u>inkluze (čes. termín významově širší)</u>
dagvaarding	Een schrift waarmee een civiel proces of een strafgeding aanvangt.	1. žaloba 2. obžaloba	1. Návrh na zahájení řízení před soudem v občanskoprávní věci. 2. Návrh na zahájení

			řízení před soudem v trestní věci. → <u>inkluze</u> (niz. termín významově <u>širší</u>)
hechtenis	Een vrijheidsstraf voor de duur van ten minste een dag en ten hoogste een jaar van lichtere aard, ondergaan in de huizen van bewaring.	trest odnětí svobody	Trest, při němž je odsouzený omezen na svobodě, který je vykonáván ve věznicí. → <u>ekvipolence (společný znak: omezení na svobodě)</u>
huwelijk	Duurzame levensgemeenschap tussen man en vrouw; een echt sluiting.	1. manželství 2. sňatek	1. Trvalé životní společenství muže a ženy, která vzniká/zaniká způsobem stanoveným v zákoně. 2. Prohlášení o uzavření manželství. → <u>inkluze</u> (niz. Termín významově <u>širší</u>)
hypotheek	Zekerheidsrecht van een schuldeiser op registergoederen.	zástava	Věc movitá či nemovitá, pohledávka nebo jiné majetkové právo sloužící k zajištění pohledávky věřitele. → <u>inkluze (čes. termín významově širší)</u>
loon	Een vergoeding toegekend aan een werknemer werkzaam op arbeidsovereenkomst.	1. mzda 2. plat	1. Mzda je peněžité plnění a plnění peněžité hodnoty poskytované zaměstnavatelem zaměstnanci za práci. 2. Plat je peněžité plnění poskytované za práci

			zaměstnanci zaměstnavatelem, kterým je instituce hospodařící s veřejnými prostředky. → <u>inkluze</u> (niz. termín významově širší)
misdrijf	Een ernstig strafbaar feit waarvoor gevangenisstraf als hoofdstraf kan worden gesteld.	1. přečin 2. zločin	1. Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. 2. Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny. → <u>inkluze</u> (niz. termín významově širší)
pacht	Het huren van een hoeve/los land voor landbouwkundige doeleinden tegen vergoeding.	nájem	Dočasné přenechání movitých/nemovitých věcí za úplatu. → <u>inkluze</u> (čes. Termín významově širší)
raadsman	Advocaat in strafzaken.	advokát	Osoba oprávněná provozovat advokacii, která pomáhá klientovi v řízení před soudy. → <u>inkluze</u> (čes. termín významově širší)
strafbaar feit	Een delict waartegen straf is bedreigd, dat tot strafvervolging	1. trestný čin 2. přešupek	1. Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za

	kan leiden; ingedeeld in misdrijven en overtredingen.		trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. 2. Přestupkem je zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v zákoně, nejde-li o jiný správní delikt nebo o trestný čin. → <u>inkluze (niz. termín významově širší)</u>
tijdbevrachting	Bevrachting van schepen op tijdbasis aangedaan, voor bepaalde tijdsduur.	přepravné	Úplata za přepravu zásilky dopravním prostředkem. → <u>inkluze (čes. Termín významově širší)</u>
verdachte	Degene die ten aanzien van feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden is van schuld aan een strafbaar feit, tegen wie de vervolging is gericht, totdat zijn schuld vast staat.	1. podezřelý 2. oviněný 3. obžalovaný	1. Ten, o němž se orgány činné v trestním řízení domívají, že spáchal určitý trestný čin. 2. Podezřelý, jemuž bylo sděleno obvinění pro trestný čin, neboli proti němuž bylo zahájen trestní stíhání. 3. Obviněný, proti němuž podal státní zástupce obžalobu u soudu. → <u>inkluze (niz. termín významově širší)</u>
verdrag	Een overeenkomst	smlouva	Dvoustranný/vícestranný

	tussen staten of tussen staten en internationale organisaties.		právní úkon z něhož vyplývají právní účinky. → <u>inkluze</u> (čes. <u>termín významově širší</u>)
--	--	--	---

6.1.3 Nulová ekvivalence

nizozemsky	interpretace	česky	Nevhodný překlad
dwangsom	Geldsom die iemand verbeurt krachtens rechtelijk vonnis, indien hij niet aan in de vonnis opgelegde verplichten voldoet.	<u>Modulace</u> : pokuta za nesplnění rozsudku <u>Opis</u> : peněžitá sankce určená v rozsudku pro případ nesplnění soudem uložené povinnosti	Soudní pokuta (implikuje tzv. pořádkovou pokutu ukládanou soudem při neplnění procesních povinností)
dupliek	Het nadere antwoord van de gedaagde op de repliek van de eiser.	<u>Neologismus</u> : duplika <u>Opis</u> : odpověď žalovaného v civilním řízení na vyjádření žalobce	Námitka (námitka v českém právu již označuje 1. Výtku nedostatků řízení (např. nepřislušnost soudu); 2. Výtku nedostatků právního důvody nároku (např. námitka promlčení); 3. obranu proti Směnečnému a šekovému platebnímu rozkazu.)
eenmanszaak	Vorm van een onderneming (zonder rechtspersoonlijkheid) opgericht zonder	<u>Modulace</u> : podnik s jediným vlastníkem <u>Opis</u> : podnik	▪ Živnost (K založení živosti je třeba požádat o živnostenského

	wettelijke opstakels (behalve inschrijving in het Handelsregister) waar scheiding tussen privé- en ondernemingsvermogen ontbreekt.	s jediným vlastníkem a bez právní subjektivity, k jehož založení je nutný pouze zápis do obchodního rejstříku	oprávnění, které je vázané na splnění všeobecných a zvláštních podmínek.) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Společnost s jediným vlastníkem (Společnost je právnickou osobu, jejíž založení je vázáno na splnění celé řady podmínek. Obchodní společnost s jediným vlastníkem může mít i formu a.s. nebo s.r.o.)
erfpacht	Zakelijk recht om al dan tevoren niet gefixeerde periode andermans onroerende zaak te houden en te gebruiken tegen betaling van een vergoeding. Het recht is vatbaar voor een erfopvolging.	<u>Modulace:</u> dědičný nájem nemovitostí ¹¹⁵ <u>Opis:</u> věcné právo k dědičnému nájemu půdy a jiných nemovitostí sjednaný jak na dobu určitou, tak na dobu neurčitou	nájem pozemsku (Nájem, jakožto závazek konkrétního pronajímatele a nájemce není možné dědit. Předmětem nájmu nejsou pouze pozemky, ale všechny nemovité věci, tzn. i jiná půda

¹¹⁵ Pacht v českém právu v minulosti existoval. Jednalo se o nájem zemědělské půdy na dobu určitou s povinností pachtýře půdu zušlechťovat.

			a stavby.)
leerstraf	Alternatief voor gevangenisstraf bestaande in leerverplichtingen opgelegd door een rechter.	<u>Opis:</u> trest spočívající v absolvování školení	trest školením (Tento překlad není nesprávný, ale izolované spojení substantivu v nominativu a v instrumentálu bez předložky zní v češtině až na ustálená slovní spojení ¹¹⁶ nepřírozně.)
mandeligheid	Een vorm van mede-eigendom op een onroerende zaak die tot nut strekt van twee of meer erven (bijv. muren, sloten, heggen) en die door een notariële akte/een inschrijving in een register.	<u>Opis:</u> spoluvlastnictví nemovitostí sloužící k oddělení sousedících pozemků	
nederlanderschap	Nederlandse staatsburgerschap	<u>Transpozice (expanze):</u> nizozemské státní občanství	
noodweg	Burenrechtelijke uitwegen behoeve van de eigenaar van een erf die geen behoorlijke toegang heeft tot een openbare weg/openbaar vaarwater.	<u>Modulace:</u> východová cesta <u>Opis:</u> cesta, jež musí být zpřístupněná majiteli pozemku, který nemá přístup	úniková cesta (Úniková cesta se používá pouze za situace, kdy hlavní cesta není přístupná/není

¹¹⁶ Např. obchod zbožím, krádež vloupáním.

		k obecní cestě	dostatečná z důvodu požáru a jiných podobných situací.)
Rijkswaterstaat	Landelijke openbare dienst die voor waterstaatstoestand en waterstaatswerken.	<u>Translation couplet:</u> Rijkswaterstaat (Říšská správa stavu vod a vodních děl)	
scheidsmuur	Muur diende ter afcheiding van twee erven die gevorderd kan worden door een eigenaar van naburig erf.	<u>Transpozice (redukce):</u> zed' <u>Opis:</u> zed' sloužící k oddělení sousedících pozemků	
schelmerij	Wederrechtelijke bevoordeling/bedekking van de bevoordeling van een schipper vooral door het schip te verkopen, geld op te nemen op het schip of het scheepsvoorraad te verkopen/te verpanden.	<u>Opis:</u> trestný čin spočívající v nezákonném obohacení velitele lodi	
waterschap	Publiekrechtelijk lichaam tot uitoefening van een taak op waterstaatsgebied.	<u>Translation couplet:</u> Waterschap (Vodní správa)	

6.2 Překlad právních substylů

V této části je překlad části soudního rozhodnutí a právní normy z nizozemštiny do češtiny. Texty nebyly vybrány náhodně. V případě prvního z nich jde o část trestního rozsudku, ve kterém soud sděluje svůj právní názor jazykem typickým pro substyl soudního rozhodnutí. Dalším důvodem výběru této části rozhodnutí je, že se tento názor soudu opírá o interpretaci právní terminologie. Výsledek interpretace poté slouží k určení spáchaného trestného činu.

Druhým textem je překlad části občanského zákoníku pojednávající o společném jmění manželů. Jedná se o ucelenou úpravu problematiky, která je pouze z části srovnatelná s českou právní úpravou. Překlad právní úpravy společného jmění manželů je v praxi nutný k určení právního režimu majetku manželů v případech manželství osob s odlišnou státní příslušností.

6.2.1 Překlad substylu soudního rozhodnutí

5. De strafbaarheid van het feit¹¹⁷

5. Trestnost činu

De raadsman (1) heeft bepleit dat *verdachte* (2) ten aanzien van het onder 2 tenlastegelegde moet worden ontslagen van alle *rechtsvervolging* (3). Hij heeft daartoe aangevoerd dat in geval van een bewezenverklaring van het onder 2 tenlastegelegde, dit handelen niet kan worden gekwalificeerd als een strafbaar feit, nu het wetsartikel dat met de *bewezenverklaring* (4) van het onder 1 tenlastegelegde zou zijn overtreden, te weten artikel 138a van het Wetboek van Strafrecht, moet worden beschouwd als een *lex specialis* van het onder 2 tenlastegelegde handelen in strijd met artikel 310 *juncto* (5) 311 van het Wetboek van Strafrecht. Immers, de in de laatstgenoemde wetsartikelen opgenomen handelingen, te weten het wegnemen van de goederen, zijn ingebed in de handelingen die onder artikel 138a lid 2 van het Wetboek van Strafrecht strafbaar zijn gesteld. Ingevolge artikel 55 lid 2 van het Wetboek van Strafrecht dient de kwalificatie van het eventueel door de *kinderrechter* (6) onder 2 van de tenlastelegging bewezen te verklaren handelen, dan ook volgens de raadsman achterwege te blijven.

¹¹⁷ LJN: BH9789 Rechtbank Amsterdam, dostupné z <http://zoeken.rechtspraak.nl>.

Právní zástupce (1) obžalovaného (2) je toho názoru, že *trestní stíhání (3)* obžalovaného pro skutek pod číslem 2 musí být zastaveno. K tomu uvedl, že jednání pod číslem 2 nemůže být kvalifikováno jako trestný čin. Při jednání uvedeném v *části dokazování (4)* pod číslem 1 došlo k porušení článku 138a trestního zákoníku, jenž musí být považován za *lex specialis* k článkům 310 *a* (5) 311 trestního zákoníku, s nímž bylo jednání pod číslem 2 v rozporu. Jednání předpokládaná v posledně uvedených člancích zákona, konkrétně sebrání věci, jsou součástí jednání, které je trestné podle článku 138a odst. 2 trestního zákoníku. Podle článku 55 odst. 2 trestního zákona musí být obvinění z prokázaného jednání pod číslem 2 *soudcem ve věcech mládeže (6)* zastaveno.

(1) Lze přeložit i *advokát*.

(2) V trestním procesu před soudem vystupuje v českém právu *obžalovaný*.

(3) Překlad *právní stíhání* nemá v češtině žádný konkrétní význam.

(4) *Bewezenverklaring* (prohlášení toho, co se považuje za prokazané) je název části trestního rozsudku.

(5) *Juncto* znamená, že se na skutek aplikují oba články zároveň. Možný překlad je *a* nebo *spolu s*.

(6) V českém právu se terminologicky soudci nerozlišují. Existuje však pojem *soudnictví ve věcech mládeže*.

De raadsman heeft voorts bepleit dat, indien artikel 138a van het Wetboek van Strafrecht niet als een *lex specialis* wordt toegepast, het wegnemen van de virtuele goederen een *voortgezette handeling (1)* is van het binnendringen in het account van een ander door middel van het overnemen dan wel aftappen van andermans inloggegevens. Volgens de raadsman leveren beide eventueel door de kinderrechter bewezen te verklaren tenlastegelegde feiten, gelijksoortige feiten op en komen die tenlastegelegde feiten voort uit één ongeoorloofd wilsbesluit. Ingevolge artikel 56 van het Wetboek van Strafrecht dient de voortgezette handeling bij bewezenverklaring tot uitdrukking te komen in de kwalificatie van het onder 2 tenlastegelegde en dient slechts artikel 138a van het Wetboek van Strafrecht als strafbepaling te worden toegepast.

Právní zástupce obžalovaného rovněž uvedl, že pokud by nebyl článek 138a trestního zákoníku považován za *lex specialis*, sebrání virtuálních předmětů je *pokračováním v jednání (1)*, jež spočívalo v zásahu do účtu jiného prostřednictvím převzetí a odposlechu přihlašovacích údajů jiného. Podle právního zástupce obžalovaného představují obě jednání, uvedená v obžalobě a prohlášená soudcem ve věcech mládeže za prokázané, činy stejného druhu, tzn. jeden protiprávní projev vůle. Podle článku 56 trestního zákoníku musí být pokračování v jednání v části dokazování vyjádřeno v kvalifikaci jednání pod číslem 2, tudíž v této věci musí být uplatněn pouze článek 138a trestního zákoníku.

(1) Český trestní zákoník používá termín *pokračování v trestném činu*.

De kinderrechter verwerpt dit verweer en overweegt daartoe als volgt. De tekst en de wetsgeschiedenis van artikel 138a van het Wetboek van Strafrecht geven geen blijk van een *zodanige reikwijdte (1)* van het wetsartikel, waaronder tevens het feitelijk wegnemen i.e. het uit de macht van een ander weghalen van goederen moet worden verstaan. Het eerste lid van voornoemd artikel spreekt immers slechts over het ‘binnendringen’ in een geautomatiseerd werk en heeft daarmee niet direct een zodanig toepassingsbereik dat handelingen gericht op het wegnemen van goederen eveneens hieronder kunnen vallen.

Soudce ve věcech mládeže odmítl tuto námitku a rozhodl následovně.

Text a důvodová zpráva k článku 138a trestního zákoníku nedávají žádný důvod k *tak široké interpretaci (1)* tohoto článku, mezi níž by mohlo být považováno faktické sebrání věci, tj. odebrání věci z moci jiného.

První odstavec výše zmíněného článku mluví pouze o zásahu do automatického systému a nemá proto takový rozsah, aby pod něho mohlo spadat jednání zaměřené k sebrání věci.

(1) Namísto slova *reikwijdte (rozsah)* se v případě právního ustanovení v češtině používá slovo *interpretace*. Možný překlad je tedy i *interpretace tak širokého rozsahu*.

In artikel 138a lid 2 van het Wetboek van Strafrecht worden daarnaast weliswaar de *bestanddelen* (1) ‘*overnemen* (2), *aftappen* en *opnemen* (3)’ gebezigd, doch de wetgever heeft ten aanzien daarvan blijkens de wetsgeschiedenis de volgende uitleg gegeven:

Článek 138a odst. 2 trestního zákoníku je sice užívána pojmy „*převzetí* (2), *odposlech* a *zaznamenání* (2)“, přesto však, se zřetelem na důvodovou zprávu, je zákonodárce vykládá následovně:

(1) *Het bestanddeel* v souvislosti s trestním právem překládáme jako součást skutkové podstaty (trestného činu). Zde je však možno překlad vynechat. Alternativní překlad: *Součástmi skutkové podstaty trestného činu uvedeného v čl. 138a odst. 2 trestního zákoníku jsou...*

(2) Sloveso *overnemen* se do češtiny překládá různými způsoby. Vodítkem pro překlad byla interpretace tohoto slova níže v rozsudku, jež se shodovala s významem slova ve Van Dale (1989): „*Aan iem. of iets anders ontlenen, met betr. tot het werk of geschrift van een ander waarvan men voor zichzelf gebruikt maakt.*“¹¹⁸

(3) Rovněž sloveso *opnemen* lze do češtiny přeložit různými způsoby. Vodítkem pro překlad je slovní spojení *zaznamenávání údajů*.

Gehandhaafd blijven (...) de termen "aftappen" of "opnemen". Deze hebben in de strafwet reeds een min of meer vastomlijnde betekenis en worden gebruikt voor het onderscheppen en vastleggen van stromende gegevens (vgl. artikelen 125g Sv en 139a e. v. Sr) In het *wetsvoorstel* (1) wordt deze terminologie voortgezet. Ter onderscheiding van "aftappen" of "opnemen" wordt waar het gaat om het kopiëren van bestaande, opgeslagen gegevens, de term "overnemen" gebruikt.

„*Odposlech* a *zaznamenání*“ mají v trestním právu již více či méně ustálený výklad a jsou používány pro zachycení a uchování proudících údajů (podle čl. 125g trestního řádu a čl. 139a a násl. trestního zákoníku). *Návrh novely trestního zákoníku* (1) tuto terminologii vymezuje přesněji. Z důvodu rozlišení mezi „*odposloucháváním*“ a *zaznamenáváním*“ je pojem „*zaznamenávání*“ používán, pokud jde o kopírování již existujících uložených údajů.

¹¹⁸ Van Dale (1989), str. 2068.

(1) Z kontextu je zřejmé, že se zřejmě, že se jedná spíše o návrh novely než o návrh jiného samostatného zákona. V češtině se u novely uvádí vždy, jakého zákona se tato novela týká, jinak zní termín nedokončeně.

In onderhavige zaak is naar het oordeel van de kinderrechter alleen sprake van aftappen, opnemen en overnemen van gegevens, in zoverre het daarbij de inloggegevens van zowel het hotmailaccount als het habbo-account van de gebruiker '[naam9]' betreft. De hotmailgegevens van voornoemde gebruiker zijn immers, zoals volgt uit bewezenverklaring en de daarvoor gebezigde bewijsmiddelen, door middel van het gebruik van een 'fake-site' uiteindelijk gekopieerd en de habbogegevens zijn door middel van communicatie met Habbo via het hotmailaccount van voornoemde gebruiker uiteindelijk afgetapt dan wel overgenomen door verdachte.

V tomto řízení se podle soudce ve věcech mládeže jedná o odposlouchávání, zaznamenávání a převzetí údajů pouze co se týče přihlašovacích údajů hotmailového a habbohotelového účtu uživatele (jméno 9). Jak z části dokazování a z použitých důkazních prostředků vyplývá, byly údaje z hotmailu výše zmíněného uživatele zkopírovány prostřednictvím tzv. „fake-site“ a údaje z habbohotelu odposlouchávány prostřednictvím komunikace z Habbohotelem přes hotmailový účet výše zmíněného uživatele. Následně byly tyto údaje obžalovaným převzaty.

Het door verdachte wegnemen van de virtuele meubelstukken en de virtuele items uit het habbo-account van voornoemde gebruiker kan naar het oordeel van de kinderrechter evenwel niet worden gekwalificeerd als het 'aftappen of opnemen', zoals bedoeld in artikel 138a lid 2 van het Wetboek van Strafrecht. De virtuele meubelstukken en virtuele items zijn immers niet onderschept of vastgelegd. Tevens is niet gebleken dat deze goederen op het moment van *ontvreemding* (1) stromende gegevens waren.

Odebrání virtuálního nábytku a jiných virtuálních předmětů obžalovaným z habbohotelového uživatele nemůže být podle soudce ve věcech mládeže klasifikováno jako „odposlouchávání

či zaznamenávání“ ve smyslu čl. 138a odst. 2 trestního zákoníku. Virtuální nábytek a jiné virtuální předměty nebyly zachyceny či uchovány. Rovněž nebylo prokázáno, že by tyto předměty byly v době *odcizení (1)* proudícími údaji.

(1) *Ontvreemding* překládáme jako odcizení, nikoli jako *zcizení*. *Zcizení* znamená učinění věci cizí, např. i prodej věci.

De kinderrechter is daarnaast van oordeel dat het bestanddeel 'overnemen' evenmin aan de orde is. Deze bepaling mag niet als zodanig worden opgevat dat daaronder tevens valt het *wegnemen (1)*, van de virtuele meubelstukken en virtuele items uit de macht van voornoemde gebruiker, waardoor hij er niet meer over kon beschikken. Gelet op de zojuist aangehaalde wetsgeschiedenis, ziet de term 'overnemen' slechts op het kopiëren van gegevens waaruit volgt dat degene wiens gegevens worden overgenomen in het bezit blijft van de gegevens en de *beschikkingsmacht (2)* hierover niet verliest, hetgeen een wezenlijk verschil met de betekenis van de term 'wegnemen' oplevert, waardoor 'wegnemen' ook niet als 'overnemen' kan worden gekwalificeerd.

Soudce ve věcech mládeže není rovněž toho názoru, že by se jednalo o „převzetí“. Pod tento pojem nespadá *sebrání (1)* virtuálního nábytku a jiných virtuálních předmětů z moci uživatele, v důsledku čehož s nimi tento uživatel již nemůže nakládat. Podle již citované důvodové zprávy se pojem „převzetí“ vztahuje pouze na kopírování údajů, přičemž ten, jehož údaje byly převzaty, zůstává vlastníkem těchto údajů a neztrácí nad nimi *dispoziční moc (2)*. Toto představuje podstatný rozdíl mezi „sebráním“ a převzetím“, protože „sebrání“ nemůže být kvalifikováno jako „převzetí“.

(1) Sloveso *wegnemen* je obsaženo v ustanovení o trestném činu krádeže čl. 310 niz. trestního zákoníku: *Hij die enig goed dat geheel of ten dele aan een ander toebehoort wegneemt, ...* Zde by bylo nesprávné použít při překladu ustanovení o trestném činu krádeže § čes. trestního zákoníku: *Kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, ... Zmocnit se* je podle Slovníku spisovné češtiny „*nabýt moci, převahy, ovládnout*“, ¹¹⁹ zatímco *wegnemen*, čes. sebrat je ve

¹¹⁹ Slovník spisovné češtiny (2010), str. 572.

Van Dale (1989) mj. popsáno následovně: „*nemen, zich toeëigenen wat een ander toebehoort of deze gebruikt*“¹²⁰

(2) Alternativní překlad: *možnost s věcí disponovat*. Toto jazykové spojení bývá uváděno při výčtu jako jedno z práv vlastníka k věci.

De kinderrechter is ten aanzien van het subsidiair bepleite standpunt van de raadsman, van oordeel dat, gelet op de inhoud van de nader uit te werken bewijsmiddelen, het wegnemen van de goederen uit het account van de gebruiker '[naam9]' geen voortgezette handeling is geweest van het binnendringen in dit account, nu gebleken is dat verdachte soms alleen dit account heeft bekeken. Een zodanige kwalificatie blijft dan ook achterwege.

Soudce ve věcech mládeže, je se zřetelem na subsidiárně uváděný názor právního zástupce toho názoru a na provedené důkazy, že sebrání věcí z uživatelského účtu (jméno 9) nebylo pokračování v jednání, jež spočívalo v proniknutí na tento účet, vyšlo najevo, že se obžalovaný občas do účtu pouze podíval. Taková kvalifikace se nepřipouští.

Het bewezen geachte feit is ook overigens volgens de wet strafbaar. Het bestaan van een rechtvaardigingsgrond is ook anderszins niet aannemelijk geworden.

Tento čin se považuje za prokázaný a trestný podle zákona. Neexistují okolnosti vylučující protiprávnost.

6.2.2 Překlad substylu právní normy

Titel 7 De wettelijke gemeenschap van goederen¹²¹

Část 7 Společné jmění manželů

Afdeling 1 Algemene bepalingen

Oddíl 1 Všeobecná ustanovení

¹²⁰ Van Dale (1989), str. 3377.

¹²¹ Kluwer college bundel I (2008) str. 39.

Artikel 93

Van het ogenblik der voltrekking van het huwelijk bestaat tussen de echtgenoten *van rechtswege* (1) algehele gemeenschap van goederen, voor zover daarvan bij *huwelijkse voorwaarden* (2) niet is afgeweken.

Článek 93

Okamžikem uzavření manželství vzniká mezi manželi společné jmění manželů, ledaže *manželská smlouva* (2) stanoví jinak.

(2) *Van rechtswege* (čes. *ze zákona*) by znělo v české normě redundantně. Smysl překladu tohoto ustanovení se nezmění, i když je toto spojení vynecháno.

(3) *Huwelijkse voorwaarden* zde svádí k překladu *předmanželská smlouva*. Z výkladu tohoto pojmu je však zřejmé, že dohodu *huwelijkse voorwaarden* lze uzavřít nejen před uzavřením manželství, ale i v jeho průběhu. Výklad uvedený v *Juridisch woordenboek* (2004) zní: „*Aan vormvoorschriften gebonden regeling, getroffen door (aanstaande) echtgenoten betreffende de vermogensrechtelijke consequenties van hun huwelijk...*“¹²²

Artikel 94

1. De gemeenschap omvat, wat haar baten betreft, alle tegenwoordige en toekomstige goederen der echtgenoten, met uitzondering van goederen ten aanzien waarvan bij uiterste wilsbeschikking van de erflater of bij de gift is bepaald dat zij buiten de gemeenschap vallen, en met uitzondering van het *vruchtgebruik* (1), bedoeld in afdeling 2 van titel 3 van Boek 4.

2. Zij omvat, wat haar lasten betreft, alle schulden van ieder der echtgenoten.

3. Goederen en schulden die aan een der echtgenoten op enigerlei bijzondere wijze *verknocht* (2) zijn, vallen slechts in de gemeenschap voor zover die verknochtheid zich hiertegen niet verzet.

4. Onverminderd het in artikel 155 van dit boek bepaalde vallen pensioenrechten waarop de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (*Stb.* 1994, 342) van toepassing is alsmede met die pensioenrechten verband houdende rechten op nabestaandenpensioen niet in de gemeenschap.

Článek 94

¹²² *Juridisch woordenboek* (2004), str. 228.

1. Společné jmění zahrnuje veškerý současný a budoucí majetek manželů s výjimkou majetku získaného závětí či darem, u něhož bylo určeno, že do společného jmění manželů nespadá, s výjimkou *požívání plodů a jiných užitků* (1) podle článku 2, třetí části, čtvrté knihy.

2. Do společného jmění spadají dluhy obou manželů.

3. Majetek a závazky, které jsou jakýmkoli způsobem *spojené* (2) pouze s jedním manželem, náleží do společného jmění, pokud není dohodnuto jinak.

4. Aniž by bylo dotčeno ustanovení čl. 155 této knihy, důchodový nárok přiznaný podle zákona o zrovnoprávnění důchodů při rozvodu (*Sbírky zákonů (Staatsblad) 1994, 342*) a důchodový nárok vztahující se k pozůstalostnímu důchodu nenáleží do společného jmění.

(1) Termín *vruchtgebruik* je kalkem latinského *ususfructus*, jenž se do češtiny se překládá jako *požívání plodů a jiných užitků*.

(2) *Verknocht* v běžném jazyce *oddaný, věrný* je v tomto ustanovení přeloženo jako *spojený*. Vodítkem pro tento překlad byl výklad tohoto ustanovení v učebnici Práva osob a rodinného práva: „*Er is sprake van verknochtheid: indien en voor zover een goed een [...] band heeft met de persoon van een der echtgenoten, ...*“¹²³

Artikel 95

1. Voor een schuld van een echtgenoot, die in de gemeenschap is gevallen, kunnen zowel de goederen der gemeenschap als zijn *eigen goederen* (1) worden uitgewonnen.

2. De echtgenoot uit wiens eigen goederen een schuld der gemeenschap is voldaan, heeft deswege recht op vergoeding uit de goederen der gemeenschap.

Článek 95

1. Dluh jednoho z manželů, který se stal součástí společného jmění, může být uhrazen z majetku náležícího do společného jmění nebo z *výlučného majetku* (1) manžela.

2. Manžel, z jehož výlučného majetku byly splaceny dluhy společného jmění, má nárok na náhradu z majetku náležícího do společného jmění.

(1) *Eigen goederen* je pro zdůraznění charakteru majetku přeloženo jako *výlučný majetek*. Alternativní překlad *vlastní majetek* je též možný.

¹²³ Wortmann, Van Duijvendijk-Brand (2009), str. 94.

Artikel 96

1. Ook voor een schuld van een echtgenoot, die niet in de gemeenschap is gevallen, kunnen de goederen der gemeenschap worden uitgewonnen, tenzij de andere echtgenoot eigen goederen van eerstgenoemde aanwijst, die voldoende verhaal bieden.

2. De echtgenoot wiens niet in de gemeenschap gevallen schuld uit goederen der gemeenschap is voldaan, *is deswege gehouden tot vergoeding (1)* aan de gemeenschap.

Článek 96

1. Dluh jednoho z manželů, který se nestal součástí společného jmění, může být vymáhán z majetku náležícího do společného jmění, pokud druhý z manželů neurčí majetek povinného manžela, který by zajistil dostatečnou úhradu dluhu.

2. Manžel, jehož výlučné dluhy byly splaceny ze společného jmění, *nahradí (1)* toto splacení do společného jmění.

(1) *Gehouden zijn* (čes. *být povinnen*) se v právní normě do češtiny překládat nemusí. Budoucí čas slovesa již vyjadřuje povinnost určitého konání.

Afdeling 2 Het bestuur van de gemeenschap

Oddíl 2 Správa společného jmění

Artikel 97

1. Een goed der gemeenschap staat onder het bestuur van de echtgenoot van wiens zijde het in de gemeenschap is gevallen, voor zover niet de echtgenoten bij huwelijkse voorwaarden anders zijn overeengekomen of de rechter met toepassing van artikel 91 van dit boek anders heeft bepaald. Een goed dat moet worden geacht in de plaats te treden van een bepaald ander goed, komt onder het bestuur van de echtgenoot die het vervangen goed bestuurde. *Een goed dat op naam van een der echtgenoten is gesteld (1)*, staat evenwel onder diens bestuur. Elk der echtgenoten is bevoegd tot stuiting van verjaring ten behoeve van de gemeenschap.

2. Is een goed der gemeenschap met toestemming, verleend door de echtgenoot onder wiens bestuur het stond, dienstbaar aan een beroep of bedrijf van de andere echtgenoot, dan berust het bestuur van dat goed, voor zover het handelingen betreft die als normale uitoefening van

dat beroep of bedrijf zijn te beschouwen, bij laatstgenoemde echtgenoot en voor het *overige* (2) bij de echtgenoten gezamenlijk. Een verleende toestemming geldt voor de gehele duur van het beroep of bedrijf, tenzij de echtgenoten anders overeenkomen, doch de rechtbank kan de dienstbaarheid op verzoek van een echtgenoot te allen tijde wegens gegronde redenen beëindigen.

Článek 97

1. Majetek náležící do společného jmění spravuje ten z manželů, který tento majetek do společného jmění přinesl, pokud manželská smlouva nebo soudce podle čl. 91 této knihy neurčili jinak. Majetek, který se považuje za náhradu jiného majetku, je ve správě manžela, který tento nahrazený majetek spravoval. *Majetek registrovaný na jméno jednoho z manželů* (1) spadá pod správu tohoto manžela. Každý z manželů může učinit v zájmu společného jmění úkony způsobující přerušení promlčecí doby.

2. Pokud jeden z manželů, který spravuje majetek společného jmění, udělí souhlas k užití tohoto majetku pro účely výkonu povolání nebo podnikání druhého z manželů, vykonává správu tohoto majetku, pokud jde o úkony, které jsou považovány za běžný výkon povolání nebo podnikání, tento manžel. Pokud jde o *ostatní úkony* (2) vykonávají správu manželé společně. Souhlas platí po celou dobu výkonu povolání nebo podnikání, pokud se manželé nedohodnou jinak, nebo pokud soud na návrh manžela v odůvodněných případech neukončí užívání majetku tímto způsobem.

(1) Překlad *registrovaný majetek* byl zvolen na základě výkladu v již zmíněné učebnici Práva osob a rodinného práva „...*degene op wiens naam het goed staat.*“¹²⁴ I alternativní překlad *majetek na jméno* implikuje zápis majetku v určitém registru.

(2) Slovo *overige* se na základě jazykové interpretace ustanovení vztahuje k užití majetku pro úkony, které se nedají považovat za běžný výkon povolání nebo podnikání.

Artikel 98

De echtgenoten verstrekken elkander desgevraagd inlichtingen over het gevoerde bestuur, alsmede over de stand der goederen en schulden van de gemeenschap.

Článek 98

¹²⁴ Wortmann, Van Duijvendijk-Brand (2009), str. 101.

Manželé se navzájem informují o výkonu správy, jakož i o stavu majetku a dluhů náležících do společného jmění.

Afdeling 3 Ontbinding van de gemeenschap

Oddíl 3 Zánik společného jmění

Artikel 99

1. De gemeenschap wordt van rechtswege *ontbonden* (1):

- a. door het eindigen van het huwelijk;
- b. door *scheiding van tafel en bed* (2);
- c. door een beschikking die de gemeenschap opheft;
- d. door opheffing bij latere huwelijkse voorwaarden.

2. Tezamen met een verzoek waarvan toewijzing ontbinding tot gevolg zal hebben kan reeds overeenkomstig titel 7 van Boek 3 een vordering worden ingesteld tot verdeling van de gemeenschap, tot gelasten van de wijze van verdeling en tot vaststelling van de verdeling, telkens voor het geval de gemeenschap wordt ontbonden.

Článek 99

1. Společné jmění *zaniká* (1):

- a. zánikem manželství;
- b. *rozlukou manželství* (2);
- c. rozhodnutím o zrušení společného jmění;
- d. zrušením učiněným pozdější manželskou smlouvou.

2. Spolu s návrhem, jehož důsledkem je zánik společného jmění, je možno podat návrh podle části 7 třetí knihy na rozdělení společného jmění, na stanovení způsobu rozdělení a na určení, že se společné jmění rozděluje, pro případ, že společné jmění zanikne.

(1) Pojem *ontbinding* je ekvivalentní termín k pojmu *zrušení (smlouvy)* a manželství druhem smlouvy nepochybně je. Čes. občanský zákoník však používá v tomto kontextu slovo zánik, proto byl tento pojem zvolen také pro překlad. Druhým důvodem bylo, aby se v překladu

slovo *ontbinding* terminologicky rozlišilo od slova *opheffing*, jež se dá do češtiny přeložit též jako *zrušení*.

(2) *Rozchod od stolu a lože* v českém právu existovalo, ale v současné době ho naše právo nezná. Právě proto, že se v češtině slovní spojení *rozchod od stolu a lože* již nepoužívá, zní toto spojení archaicky. Z tohoto důvodu byl zvolen pojem *rozluka*, s nímž operoval návrh rekodifikace občanského zákoníku.¹²⁵

Artikel 100

1. De echtgenoten hebben een gelijk aandeel in de ontbonden gemeenschap, tenzij anders is bepaald bij huwelijkse voorwaarden of bij een overeenkomst die tussen de echtgenoten bij geschrift is gesloten met het oog op de aanstaande ontbinding der gemeenschap anders dan door de dood of ten gevolge van opheffing bij huwelijkse voorwaarden.

2. Zij die bij de ontbinding van de gemeenschap schuldeiser zijn, behouden het hun toekomende recht van verhaal op de goederen der gemeenschap, zolang deze niet verdeeld zijn.

Článek 100

1. Podíly manželů na zaniklém společném jmění jsou stejné, pokud manželská smlouva či písemná dohoda manželů nestanoví jinak pro případ zániku společného jmění jinak než smrtí nebo zrušením společného jmění manželskou smlouvou.

2. Věřitelé, kteří mají nárok na uspokojení své pohledávky v době zániku společného jmění, mají nárok toto uspokojení z majetku ve společném jmění, až do doby než je společné jmění rozděleno.

Artikel 101

Na de ontbinding der gemeenschap heeft ieder der echtgenoten de bevoegdheid de te zijnen gebruike strekkende kleren en kleinodiën, alsmede zijn beroeps- en bedrijfsmiddelen en de papieren en gedenkstukken tot zijn familie behorende, tegen de geschatte prijs over te nemen.

Článek 101

¹²⁵ Podle aktuálního vládního návrhu rekodifikace se s rozlukou manželství již nepočítá.

Po zániku společného jmění má každý z manželů právo na to, aby si za odhadní cenu ponechal oděv a klenoty, které užíval, jakož i prostředky sloužící mu k výkonu povolání či podnikání, a dokumenty a upomínkové předměty patřící jeho rodině.

Artikel 102

Na ontbinding van de gemeenschap blijft ieder der echtgenoten voor het geheel aansprakelijk voor de gemeenschapsschulden, waarvoor hij voordien aansprakelijk was. Voor andere schulden van de gemeenschap is hij voor de helft aansprakelijk; voor dat gedeelte der schuld is hij *hoofdelijk* (1) met de andere echtgenoot verbonden.

Článek 102

Po zániku společného jmění zůstává odpovědným za dluhy ve společném jmění ten z manželů, který byl za tyto dluhy odpovědný před jeho zánikem. Za ostatní dluhy ve společném jmění zůstává odpovědným co do jejich poloviny. Za tuto polovinu je druhý z manželů odpovědný *společně a nerozdílně* (1).

(1) *Hoofdelijk* znamenající v běžném jazyce *individuálně, jednotlivě* znamená v právu pravý opak, tzn. *solidárně*, neboli v české právní terminologii *společně a nerozdílně*.

Artikel 103

1. Ieder der echtgenoten heeft het recht van de gemeenschap *afstand te doen* (1); alle daarmede strijdige overeenkomsten zijn *nietig* (2).

2. Het deel der gemeenschap waarvan afstand wordt gedaan, wast aan bij het deel van de andere echtgenoot.

3. De echtgenoot die afstand heeft gedaan, kan uit de gemeenschap niets terugvorderen dan alleen zijn bed met bijbehorend beddegoed en de kleren die hij voor zijn persoonlijk gebruik nodig heeft. Hij kan de papieren en gedenkstukken, tot zijn familie behorende, tegen de geschatte prijs overnemen.

4. Door deze afstand wordt hij ontheven van de aansprakelijkheid en de *draagplicht* (3) voor schulden der gemeenschap, waarvoor hij vóór de ontbinding der gemeenschap niet aansprakelijk was.

5. Hij blijft aansprakelijk voor de schulden der gemeenschap, waarvoor hij vóór de ontbinding der gemeenschap aansprakelijk was. Indien hij een schuld, waarvoor beide echtgenoten vóór de ontbinding der gemeenschap voor het geheel aansprakelijk waren, voor meer dan de helft heeft voldaan, heeft hij voor het meerdere verhaal tegen de andere echtgenoot.

6. Indien de andere echtgenoot een schuld der gemeenschap, waarvoor hij vóór de ontbinding der gemeenschap niet aansprakelijk was, geheel of ten dele heeft voldaan, heeft hij deswege verhaal tegen de echtgenoot die de afstand heeft gedaan. Heeft hij een schuld, waarvoor beide echtgenoten vóór de ontbinding der gemeenschap voor het geheel aansprakelijk waren, voor meer dan de helft voldaan, dan heeft hij voor het meerdere verhaal tegen de echtgenoot die de afstand heeft gedaan.

Článek 103

1. Každý z manželů se může *vzdát* **(1)** společného jmění. Jakákoli dohoda, která by tomuto odporovala je *absolutně neplatná* **(2)**.

2. Ta část společného jmění, které se jeden z manželů vzdal, připadne druhému manželovi.

3. Pokud se jeden z manželů společného jmění vzdal, nemůže ze společného jmění žádat cokoli nazpět s výjimkou postele s ložním prádlem a oděvu pro osobní potřebu. Dokumenty a upomínkové předměty patřící jeho rodině si může tento manžel za jejich odhadní cenu ponechat.

4. Ten z manželů, který se společného jmění vzdal, přestává být odpovědným za dluhy ve společném jmění, za které nebyl odpovědný před jeho zánikem, jakož i *za náhradu toho, co dlužníci zavázání společně a nerozdílně plnili věřiteli nad rámec svých podílů* **(3)**.

5. Ten z manželů, který se společného jmění vzdal, zůstává odpovědným za dluhy ve společném jmění, za které byl odpovědný před jeho zánikem. Pokud tento manžel splatil dluh, za který byly před zánikem společného jmění odpovědní oba manželé, do výše, jež přesahuje polovinu tohoto dluhu, má právo žádat náhradu toho, co přesahuje polovinu jím splaceného dluhu, druhého z manželů.

6. Pokud druhý z manželů splatil zcela nebo zčásti dluh ve společném jmění, za který nebyl před zánikem společného jmění odpovědný, má právo žádat náhradu od manžela, který se společného jmění vzdal. Pokud tento manžel splatil dluh, za který byly před zánikem společného jmění odpovědní oba manželé, do výše, jež přesahuje polovinu tohoto dluhu, má

právo žádat náhradu toho, co přesahuje polovinu jím splaceného dluhu, manžela, který se společného jmění vzdal.

(1) *Afstand doen* lze přeložit jako *vzdát se práva* nebo *zřici se práva*. Současné české právo používá pojem *vzdání se práva*, proto byl tento termín použit i v tomto překladu.

(2) Pojem *nietigheid* odpovídá české *absolutní neplatnosti*. Další druh neplatnosti, *relativní neplatnost*, se v nizozemském právu označuje termínem *vernietigbaarheid*.

(3) Pojem *draagplicht* se v češtině dá vyjádřit jako *povinnost k náhradě regresivního nároku*. Toto sousloví je však používáno převážně v teorii civilního práva, v právních normách bývá tato povinnost vyjádřena opsáním bez použití latinismu *regres*. Z tohoto důvodu byl v překladu zvolen opis termínu, jenž se tomuto latinismu rovněž vyhýbá.

Artikel 104

1. De echtgenoot die van het bij het vorige artikel omschreven voorrecht wil gebruik maken, is verplicht binnen drie maanden na de ontbinding der gemeenschap een akte van afstand te doen inschrijven in het *huwelijksgoederenregister* (1), aangewezen in artikel 116 van dit boek, op verbeurte van dit voorrecht.

2. Indien de gemeenschap door de dood van de andere echtgenoot wordt ontbonden, begint de termijn van drie maanden te lopen op de dag waarop de echtgenoot die van het voorrecht wil gebruik maken, van dat overlijden kennis heeft genomen. Indien de gemeenschap door opheffing of door scheiding van tafel en bed is ontbonden, eindigt de termijn drie maanden nadat de beschikking in kracht van gewijsde is gegaan.

Článek 104

1. Ten z manželů, který využil svého práva na zřeknutí se společného jmění podle předchozího článku, je povinen do tří měsíců od zániku společného jmění nechat zapsat listinu o zřeknutí se do *rejstříku manželského jmění* (1) podle čl. 116 této knihy, jinak toto právo zaniká.

2. Zaniklo-li společné jmění smrtí druhého z manželů, začíná tříměsíční lhůta dnem, kdy se manžel, který chce využít svého práva, o smrti druhého z manželů dozví. Pokud společné jmění zaniklo jeho zrušením či rozlukou manželství, končí tříměsíční lhůta právní mocí rozhodnutí.

(1) *Huwelijksgoederenregister* je veřejný rejstřík vedený u soudu příslušného v místě uzavření manželství, kam se zapisují manželské smlouvy a smlouvy mezi registrovanými partnery. V České republice takový rejstřík neexistuje.

Artikel 105

1. De erfgenamen van een echtgenoot, door wiens overlijden de gemeenschap is ontbonden, of die binnen de in het vorige artikel gestelde termijn is overleden zonder afstand te hebben gedaan, zijn ieder voor hun aandeel bevoegd op de in het vorige artikel omschreven wijze afstand te doen binnen drie maanden nadat zij met het overlijden bekend zijn geworden.

2. De aanspraak van de echtgenoot tot terugvordering van zijn bed, beddegoed, en kleren uit de gemeenschap kan niet worden overgedragen en gaat ook niet over op zijn erfgenamen

Článek 105

1. Dědici manžela, jehož smrtí společné jmění zaniklo, nebo který zemřel po uplynutí lhůty podle předchozího odstavce, aniž by se společného jmění vzdal, jsou ve vztahu ke svým podílům oprávněni vzdát se práva podle předchozího odstavce do tří měsíců od okamžiku, kdy se o smrti dozvěděli.

2. Nárok manžela na navrácení postele, ložního prádla a oděvu ze společného jmění, je nepřevoditelné a nepřechází na dědice.

Artikel 106

De rechtbank van de plaats waar de akte van afstand moet worden ingeschreven, kan de voor de inschrijving gestelde termijn voor de afloop daarvan een of meer malen op grond van bijzondere omstandigheden verlengen.

Článek 106

Soud příslušný v místě, kde se list o vzdání se práva zaznamenává, může lhůtu, do které lze tento zápis provést, prodloužit, a to i vícekrát, existují-li zvláštní okolnosti.

Artikel 107

1. De echtgenoot of zijn erfgenaam, die zich de goederen der gemeenschap heeft aangetrokken of goederen daarvan heeft weggemaakt of verduisterd, kan geen afstand meer doen. Daden van dagelijks bestuur of tot behoud van de goederen brengen dit gevolg niet teweeg.

2. Hij die na gedane afstand goederen der gemeenschap wegmaakt of verduistert, verliest de bevoegdheid artikel 103 lid 4 van dit boek in te roepen.

Článek 107

1. Manžel nebo jeho dědic, který se majetku ve společném jmění zmocnil, nebo tento majetek zatajil či zpronevěřil, ztrácí právo se společného jmění vzdát. Obvyklá správa majetku či jeho udržování takový důsledek nevyvolávají.

2. Ten kdo, potom co se vzdal společného jmění, majetek do něho náležící zatají či zpronevěří, ztrácí nárok podle čl. 103 odst. 4 této knihy.

Artikel 108

1. Afstand van de gemeenschap, door een echtgenoot of een erfgenaam van een echtgenoot gedaan nadat door de andere echtgenoot of een of meer van diens erfgenamen afstand werd gedaan, heeft niet de gevolgen, omschreven in artikel 103 leden 2 en 3 van dit boek, en verplicht hen die tot de gemeenschap gerechtigd zijn, haar te *vereffenen* (1). Afdeling 3 van titel 6 van Boek 4 betreffende de vereffening van nalatenschappen is zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing.

2. Indien hij die tot vereffening van de gemeenschap gehouden is, na tot het afleggen van de rekening en verantwoording te zijn aangemaand, in gebreke blijft aan deze verplichting te voldoen, verliest hij de bevoegdheid artikel 103 lid 4 van dit boek in te roepen.

Článek 108

1. Vzdal-li se společného jmění jeden z manželů nebo jeho dědic po tom, co se společného jmění vzdal druhý z manželů či jeden nebo více jeho dědiců nenastupují následky podle čl. 103 odst. 2 a 3 této knihy. Osoby, které mají nárok na společné jmění, jsou povinni jej *vypořádat* (1). Oddíl třetí části 6 čtvrté knihy týkající se vypořádání pozůstalosti lze použít přiměřeně.

2. Pokud ten, kdo je povinen společné jmění vypořádat, tuto povinnost nesplní ani po výzvě k *předložení vyúčtování a vysvětlení*, ztrácí právo podle čl. 103 odst. 4 této knihy.

(1) *Vereffenen* lze přeložit mj. též jako *likvidovat, uspořádat* nebo *zúčtovat*. České právo používá termín *vypořádání spoluvlastnictví* či *dědictví*, proto byl tento termín použit i v tomto překladu.

Afdeling 4 Opheffing van de gemeenschap bij beschikking

Oddíl 4 Zrušení společného jmění rozhodnutím soudu

Artikel 109

Een echtgenoot kan opheffing van de gemeenschap verzoeken, wanneer de andere echtgenoot op lichtvaardige wijze *schulden maakt* (1), de goederen der gemeenschap verspilt, handelingen verricht, die kennelijk indruisen tegen het bestuur van de andere echtgenoot over goederen der gemeenschap, of weigert de nodige inlichtingen te geven omtrent de stand van de goederen der gemeenschap en van de daarop *verhaalbare schulden* (2) en het over die goederen gevoerde bestuur.

Článek 109

Pokud se jeden z manželů neváženě *zadlužuje* (1), utrací majetek náležící do společném jmění, činí úkony, které jsou v rozporu se správou druhého manžela, či odmítá informovat o stavu majetku ve společném jmění, o jeho správě nebo o *splatných pohledávkách* (2), může druhý z manželů podat návrh na zrušení společného jmění.

(1) *Dělat dluhy* jako překlad slovního spojení *schulden maken* se vyskytuje pouze v hovorové češtině.

(2) České právo mluví spíše o *splatných pohledávkách* než o *splatných dluzích*, proto bylo toto slovní spojení použito v překladu.

Artikel 110

1. Het verzoek moet in het huwelijksgoederenregister, aangewezen in artikel 116 van dit boek, worden ingeschreven, en moet openlijk worden bekend gemaakt in een landelijk dagblad of in een dagblad verschijnend in de streek waar de tot kennisneming van het verzoek bevoegde rechter zitting houdt. De bekendmaking vermeldt de datum van het verzoek en de

naam, de voornamen, het beroep en de woonplaats van ieder der echtgenoten. De beschikking mag niet worden gegeven binnen een maand nadat de bekendmaking heeft plaatsgehad.

2. De echtgenoot die de opheffing van de gemeenschap vraagt, kan tot behoud van zijn recht de maatregelen nemen, die in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering nader zijn aangegeven.

Článek 110

1. Návrh na zrušení společného jmění se zaznamenává do rejstříku manželského jmění podle čl. 116 této knihy a oznamuje se veřejně v celostátním deníku či v deníku vydávaném v místě soudu příslušného o návrhu rozhodovat. V oznámení se uvádí datum podání návrhu, příjmení, křestní jména, povolání a místo bydliště obou manželů. Rozhodnutí nemůže být vydáno dříve než po uplynutí jednoho měsíce od oznámení.

2. Manžel, který o zrušení společného jmění žádá, může k zachování svého práva přijmout opatření, která jsou upravena v občanském soudním řádu.

Artikel 111

1. De beschikking, waarbij het verzoek tot opheffing van de gemeenschap is toegewezen, werkt terug tot de dag, waarop aan het eerste lid van het vorige artikel is voldaan, vanaf welke dag de echtgenoten worden geacht te zijn gehuwd met uitsluiting van gemeenschap van goederen, onder al zodanige bedingen als de beschikking zal hebben vastgesteld.

2. Indien de echtgenoot tegen wie het verzoek is toegewezen, de gemeenschap heeft benadeeld doordat hij na de aanvang van het geding of binnen zes maanden daarvóór lichtvaardig schulden heeft gemaakt, goederen der gemeenschap heeft verspild, of een rechtshandeling als bedoeld in artikel 88 van dit boek zonder de vereiste toestemming of machtiging heeft verricht, is hij gehouden de aangerichte schade aan de gemeenschap te vergoeden.

3. Een op het vorige lid gegronde vordering kan niet later worden ingesteld dan drie jaren nadat de beschikking in kracht van gewijsde is gegaan.

Článek 111

1. Rozhodnutí, kterým se společné jmění zrušuje, je účinné zpětně ode dne, ve kterém byly splněny povinnosti podle odst. 1 předchozího paragrafu. Od tohoto dne se považuje sňatek

manželů za uzavřený s vyloučením majetku ze společného jmění za podmínek, které jsou uvedeny v rozhodnutí.

2. Poškodil-li manžel po začátku soudního jednání nebo šest měsíců před ním společné jmění tím, že se neuváženě zadlužil, utrácel majetek náležící do společném jmění nebo činil právní úkony podle čl. 88 této knihy bez souhlasu či zplnomocnění, je povinen způsobenou škodu společnému jmění nahradit.

3. Nárok podle předchozího odstavce musí být uplatněn do tří let po právní moci rozhodnutí.

Artikel 112

1. De opheffing van de gemeenschap moet, om tegen derden die daarvan onkundig waren te werken, openlijk worden bekend gemaakt en, nadat de beschikking in kracht van gewijsde is gegaan, worden ingeschreven in het huwelijksgoederenregister, aangewezen in artikel 116 van dit boek.

2. De bekendmaking geschiedt door plaatsing van een uittreksel van de beschikking in de *Staatscourant* en in een of meer in de beschikking aangewezen dagbladen. Het uittreksel bevat de gegevens, bedoeld in artikel 110, eerste lid, alsmede de dagtekening van de beschikking en de aanduiding van de rechtbank die haar heeft gegeven. De gronden waarop de beschikking berust mogen in het uittreksel niet worden opgenomen.

Článek 112

1. Zrušení společného jmění je účinné vůči třetím osobám, které o jeho zrušení nevěděly, veřejným oznámením o zrušení společného jmění. Po právní moci rozhodnutí musí být proveden zápis do rejstříku manželského jmění podle čl. 116 této knihy.

2. Oznámení má formu výpisu z rozhodnutí ve *Vládním věstníku* (*Staatscourant*) a v jednom či ve více denících uvedených v rozhodnutí. Výpis obsahuje údaje podle čl. 110 odst. 1, datum vydání rozhodnutí a označený soudu, který toto rozhodnutí vydal. Důvody, které vedly k vydání rozhodnutí, nemusí být ve výpisu uvedeny.

Artikel 113

Is de gemeenschap door opheffing ontbonden, dan kunnen de echtgenoten daarna, echter alleen bij huwelijksvoorwaarden, wederom een gemeenschap overeenkomen.

Článek 113

Zanikne-li společné jmění zrušením, mohou se manželé dohodnout na jeho obnovení manželskou smlouvou.

7. Závěr

Tato diplomová práce se zabývala překladem právního jazyka z nizozemštiny do češtiny. Při vypracovávání práce byl uplatněn postup od obecného ke zvláštnímu, tj. od překládání obecně až ke specifickým problémům překladu právního jazyka.

V úvodní části bylo pojednáno o metodách překladu a překladatelských postupech využívaných jak při překladu odborném, tak i při překládání krásné literatury.

Dále se práce věnuje charakteristickým rysům odborného jazyka a jeho překladu především z hlediska sémantického a stylistického. Zvláštní pozornost byla v souvislosti s překládáním odborného věnována na ekvivalenci terminologie a nahrazování bezekvivalentních termínů.

Po překládání odborného jazyka obecně byl analyzován jazyk právní jako jeden z typů odborného jazyka se zaměřením na problematiku překládání z nizozemštiny do češtiny. Postup, jenž byl shledán nejvhodnějším pro překládání termínů nizozemského právního jazyka do češtiny, spočívá v intrasémiotickém překladu právního pojmu, který je poté následován překladem intersémiotickým. Tento postup byl zvolen z toho důvodu, že se při překladu nejedná pouze o překlad z nizozemštiny do češtiny, nýbrž i o překlad mezi nizozemským a českým právním řádem.

Teoretické poznatky o právním jazyce a zvláště o překladu právního jazyka byly aplikovány v praxi. Nejprve byl proveden lingvistický rozbor dvou substylů právního projevu, a sice substylu soudního rozhodnutí a substylu právní normy. Poté byly vytvořeny dva korpusy. Prvním z nich je korpus nizozemských právních termínů, které byly výše uvedeným postupem přeloženy do češtiny a rozděleny podle míry ekvivalence s českými právními pojmy.

Druhým korpusem je překlad části nizozemského soudního rozhodnutí a nizozemské právní norma do češtiny. Obtížnější případy jsou opatřeny vysvětlujícími poznámkami.

Bibliografie

Cao (2007)

Cao, D.: *Translating Law, Multilingual Metters*, Clevedon 2007

Čermák (1995)

Čermák, F.: *Překladová lexikografie*, in: Čermák, F., Blatná, R.: *Manuál lexikografie*, H&H, Praha 1995

Čermák (2001)

Čermák, F.: *Jazyk a jazykověda*, Karolinum, Praha 2001

Filipec (1973)

Filipec, J.: *Ekvivalenty a synonyma ve slovní zásobě*, in: *In Slovo a slovník*, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 1973

Florijn (1993)

Florijn, N. A.: *Rechtstaal, lexicon en vertaling*, in: De Groot, G.R. (red.): *Recht en vertalen II*, Kluwer, Deventer 1993

Harvánek (2008)

Harvánek, J. a kol.: *Teorie práva*, Aleš Čeněk, Plzeň 2008

Horecký (2007)

Horecký, J.: *O prekladaní terminologie*, in: Gromová, E., Hrdlička, M., Vilímek, V.: *Antologie teorie odborného překladu: výběr z prací českých a slovenských autorů*, Ostravská univerzita Filozofická fakulta, Ostrava 2007

Hrdlička (2007)

Hrdlička, M.: *Odborný text a jeho translace*, in: Gromová, E., Hrdlička, M., Vilímek, V.: *Antologie teorie odborného překladu: výběr z prací českých a slovenských autorů*, Ostravská univerzita Filozofická fakulta, Ostrava 2007

Juridisch woordenboek (2004)

Fockema Andreae's *Verwijzend en verklarend Juridisch woordenboek* (dertiende druk), Martinus Nijhoff, Groningen 2004

Kelk (2005)

Kelk, C: *Studueboek van materieel strafrecht* (derde druk), Kluwer, Amsterdam 2005

Kluwer college bundel I (2008)

Kluwer college bundel I, *Wetteksten privaatrecht*, negentiende druk, Kluwer, Deventer 2008

Kluwer college bundel II (2008)

Kluwer college bundel II *Wetteksten publiekrecht*, negentiende druk, Kluwer, Deventer 2008

Knapp (1995)

Knapp, V.: *Teorie Práva*, C. H. Beck, Praha 1995

Knapp (1996)

Knapp, V.: Velké právní systémy. Úvod do srovnávací právní vědy, C. H. Beck, Praha 1996

Knappová, Švestka I (1998)

Knappová, M., Švestka, J. (eds.): Občanské právo hmotné I, Codex Bohemia, Praha 1998

Knappová, Švestka II (1998)

Knappová, M., Švestka, J. (eds.): Občanské právo hmotné II, Codex Bohemia, Praha 1998

Levý (1998)

Levý, J.: Umění překladu, Ivo Železný, Praha 1998

Lerat (1995)

Lerat, P.: Les langues spécialisées (*Odborné jazyky*), Presses Universitaires de France, Paris 1995

Lotko (2000)

Lotko, E.: Slovník lingvistických termínů pro filology, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2000

Miko (2007)

Miko, F.: Štylistika odborného prekladu, in: Gromová, E., Hrdlička, M., Vilímek, V.: Antologie teorie odborného překladu: výběr z prací českých a slovenských autorů, Ostravská univerzita Filozofická fakulta, Ostrava 2007

Ortega Arjonilla (1996)

Ortega Arjonilla, E.: El proceso de traducción de documentos jurídicos (*Proces překladu právních dokumentů*), in: San Ginés Aguilar, P., Ortega Arjonilla, E. (red.): Introducción a la traducción jurídica y jurada (francés – español): Orientaciones metodológicas para la realización de traducciones juradas y de documentos jurídicos (*Úvod do právního a soudního překladu (francouzština – španělština): Metodické pokyny k provádění soudních překladů a překladů právních dokumentů*), Comares, Granada 1996

Pasquau Liaño (1996)

Pasquau Liaño, M.: Las peculiaridades del lenguaje jurídico desde la perspectiva del jurista (*Zvláštnosti právního jazyka z perspektivy právníka*), in: San Ginés Aguilar, P., Ortega Arjonilla, E. (red.): Introducción a la traducción jurídica y jurada (francés – español): Orientaciones metodológicas para la realización de traducciones juradas y de documentos jurídicos (*Úvod do právního a soudního překladu (francouzština – španělština): Metodické pokyny k provádění soudních překladů a překladů právních dokumentů*), Comares, Granada 1996

Rechtspraak Intellectuele Eigendom (2007)

Rechtspraak Intellectuele Eigendom (zevende druk), Sdu uitgevers, Den Haag 2007

Slovník českého práva (1995)

Madar, Z.: Slovník českého práva, Linde, Praha 1995

Slovník spisovné češtiny (2010)

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, 4. vydání Academia, Praha 2010

Snijders, Rank-Berenschot (2007)

Snijders, H. J., Rank-Berenschot E. B.: Goederenrecht (vierde druk), Kluwer 2007

Šebestová, Šebesta (2007)

Šebestová, V., Šebesta, J.: Umelecké prvky neumeleckom preklade, in: : Gromová, E., Hrdlička, M., Vilímek, V.: Antologie teorie odborného překladu: výběr z prací českých a slovenských autorů, Ostravská univerzita Filozofická fakulta, Ostrava 2007

Škrlantová (2007)

Škrlantová, M.: Špecifické aspekty prekladu právnych textov EÚ v porovnaní s prekladom národnej legislatívy, in: : Gromová, E., Hrdlička, M., Vilímek, V.: Antologie teorie odborného překladu: výběr z prací českých a slovenských autorů, Ostravská univerzita Filozofická fakulta, Ostrava 2007

Tomášek (2003)

Tomášek, M.: Překlad v právní praxi, Linde, Praha 2003

Van Dale (1989)

Groot woordenboek de Nederlandse taal, (elfde, herziende druk), Van Dale Lexicografie, Utrecht/Antwerpen 1989

Van Leuven-Zwart (1992)

Van Leuven-Zwart, K.: Vertaalwetenschap: Ontwikkeling en perspectieven, Coutinho, Muiderberg 1992

Verheugt (2007)

Verheugt, J. W. P.: Inleiding in het Nederlandse recht (veertiende druk), Boom Juridische uitgevers, Den Haag 2007

Wortmann, Van Duijvendijk-Brand (2009)

Wortmann, S. F. M., Van Duijvendijk-Brand, J.: Compendium Personen- en familierecht, Kluwer, Deventer 2009

Žváček (1995)

Žváček, D.: Kapitoly z teorie překladu I (Odborný překlad), Vydavatelství Univerzity Palackého, Olomouc 1995

Internetové zdroje

Rechtspraak.nl, dostupné z <http://zoeken.rechtspraak.nl>

Wet- en regelgeving, Overheid.nl, dostupné z <http://wetten.overheid.nl/zoeken>

Functies bij de Rechtspraak, De rechterlijk ambtenaar in opleiding (Raio), dostupné z <http://www.werkenbijderechtspraak.nl/FunctieRaio.aspx>

Příloha 1: Nizozemské právo

Pokud se chce překladatel věnovat překládání právních textů, je třeba, aby se seznámil s určitým terminologickým a systémovým minimem právních řádů, mezi nimiž bude překládat.

Nizozemské právo patří, stejně jako právo české, do evropské (kontinentální) právní kultury. Z tohoto důvodu nebude činit právní překlad mezi nizozemštinou a češtinou výraznějších obtíží.

Základní charakteristiky nizozemského právního řádu

Právní normy

Základním pramenem nizozemského práva je zákon (*wet*). Zákony přijímá vláda (*regering*) společně s Generálními Stavby (*Staten – Generaal*). Ty se skládají z První a Druhé Komory (*Eerste Kamer a Tweede Kamer*). Základním zákonem Nizozemského Království je Ústava (*Grondwet*). Ústavou předpokládané zákony, které podrobněji upravují základní zřízení státu a jeho institucí se nazývají *Organieke wetten*.¹²⁶

Generální stavy nejsou jedinými nizozemskými legislativci. Dalšími orgány s pravomocí vydávat právní normy (*wetgevende bevoegdheid*) jsou zejména:

- vláda (*regering*) - vládní nařízení (*Algemene maatregel van bestuur, AMvB*)
- ministerstva (*ministeries*) – vyhlášky ministerstev (*ministeriële regelingen*)
- provincie (*provincies*) – vyhlášky provincií (*provinciale verordeningen*)
- obce (*gemeenten*) – obecní vyhlášky (*gemeentelijke verordeningen*)
- vodní správa (*waterschappen*) – vyhlášky vodní správy (*waterschapsverordeningen*)

¹²⁶ *Organieke wet* budeme do češtiny překládat jako *organický zákon*. Další teoretickou možností je *základní zákon*. Pojem *základní zákon* se však používá v českém právu jako synonymum pro ústavu.

Soudní a správní rozhodnutí

Soudní rozhodnutí, neboli judikaturu (*rechtspraak*) se těší v Nizozemsku velké vážnosti. Nizozemská soudní sestava se příliš neliší od soudní sestavy v České republice, tzn. je dvoustupňová s Nejvyšším soudem:

2. Soudy prvního stupně (*rechtbanken*) soudí věci v první instanci (*eerste aanleg*). V prvním stupni rozhoduje buďto senát (*meervoudige kamer*), či samosoudce (*enkelvoudige kamer/alleensprekende rechter*). Samosoudcem je v Nizozemí *kantonrechter*, který rozhoduje kauzy malé rozsahu, *politierechter* rozhodující o lehčích přestupcích, *voorzieningenrechter* rozhodující ve zkráceném řízení (*in kort geding*) *kinderrechter* soudící řízení týkající se dětí. Rozhodnutí soudu prvního stupně se nazývá *vonnis*, rozhodnutí ve zkráceném řízení pak *voorziening*.
3. Soudy druhého stupně (*gerechtshof*) se zabývají odvoláním (*hoger beroep*).¹²⁷ Rozhodnutí soudu druhého stupně se v občanskoprávních a trestněprávních řízeních nazývá *arrest*, ve správněprávních řízeních *uitspraak*.
4. Nejvyšší soud (*Hoge Raad*) se zabývá dovoláním proti soudu druhého stupně (*cassatie*). Rozhodnutí Nejvyššího soudu se nazývá *arrest*.

Rozhodnutí nevydávají pouze soudy, nýbrž i správní orgány. Nejčastějšími rozhodnutími správních orgánů jsou všeobecně závazná správní rozhodnutí (*besluiten van algemene strekking*)¹²⁸ a individuálně závazná správní rozhodnutí (*beschikkingen*).

Proti rozhodnutí správního orgánu lze podat stížnost (*bezwaar*). Není-li odvolání vyřízeno ke spokojenosti účastníka řízení, může v některých případech podat odvolání ve správním řízení (*administratief beroep*), nebo se může obrátit na soud. Odvolání proti soudu prvního stupně (*rechtbank*) řeší až na výjimky Oddělení správněprávního řízení Státní Rady (*Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State*).

Odvětví nizozemského právního řádu

Nizozemský právní řád se nejčastěji dělí na následující právní odvětví bez ohledu na to, v jakém předpise je jejich úprava obsažena:

- *Personen- en familierecht* – rodinné právo
- *Vermogensrecht* – věcná práva

¹²⁷ Při překladu by se měl překladatel vyvarovat překládáním názvů soudů prvního a druhého stupně podle české soudní soustavy, tj. jako okresní a krajské soudy. Krajské soudy v ČR soudí v současné době i v první instanci, odvolacím soudem je pak vrchní soud.

¹²⁸ Takové rozhodnutí je např. obecní vyhláška (*gemeentelijke verordening*).

- *Goederenrecht* – majetková práva
- *Verbintenissenrecht* – závazkové právo
- *Ondernemingsrecht* – obchodní právo
- *Arbeidsrecht* – pracovní právo
- *Burgerlijk procesrecht* – civilní právo procesní
- *Sociaal zekerheidsrecht* - právo sociálního zabezpečení
- *Strafrecht* – trestní právo
- *Strafprocesrecht* – trestní právo procesní
- *Bestuursrecht* – správní právo
- *Bestuurprocesrecht* – správní právo procesní

Základní právní předpisy

Soukromé právo

Základním předpisem soukromého práva je Občanský zákoník (*Burgerlijk Wetboek*). Ten se dělí do osmi knih (*Boeken*). Na rozdíl od českého občanského zákoníku, upravuje BW všechny podstatné instituty soukromého práva, tzn. to, co je v ČR obsaženo ve zvláštních zákonech, je v Nizozemí v převážně obsahem BW. Toto se týká zejména rodinného, pracovního a obchodního práva.

První kniha (*Boek 1*) BW *Personen- en familie recht* (Právo osob a rodinné právo) upravuje status fyzických osob (*natuurlijke personen*) a jejich práva a povinnosti v rodině, včetně úpravy registrovaného partnerství (*geregistreerd partnerschap*) a společného jmění manželů (*wettelijke gemeenschap van goederen*).

Druhá kniha (*Boek 2*) BW *Rechtspersonen* obsahuje kromě zřizování a zániku právnické osoby (*rechtspersoon*) i obchodní formy (*ondernemingsvormen*) právnických osob, které jsou v českém právu pod názvem obchodní společnosti upraveny v obchodním zákoníku.

Třetí kniha (*Boek 3*) BW *Vermogensrecht in het algemeen* (Věcná práva) obsahuje, obecnou věcných práv. V této knize je třeba hledat právní režim movitých a nemovitých věcí (*roerende, resp. onroerende zaken*), úpravu užívacích práv (*vruchtgebruik*), držby a detence (*bezit en houderschap*), plné moci (*volmacht*) či úpravu zástavního práva k nemovitostem (*pand*).

Čtvrtá kniha (*Boek 4*) BW *Erfrecht* se týká dědění a přechodem práv k pozůstalosti.

Pátá kniha (*Boek 5 Zakelijke rechten*) (věcná práva) obsahuje zvláštní úpravu vlastnických práv (*eigendomsrecht*), sousedských práv, neboli povinnosti vlastníků sousedních pozemků (*verplichtingen van eigenaars van naburige erven*), pacht (*erfpacht*), či právo stavby (*recht van opstal*).¹²⁹

Šestá kniha (*Boek 6 Algemeen gedeelte van het verbintenissenrecht*) (Obecná část závazkového práva) upravuje, jak již název napovídá, obecné náležitosti závazkových (smluvních) právních vztahů.

Sedmá kniha (*Boek 7 Bijzondere overeenkomsten*) obsahuje zvláštnosti jednotlivých smluvních typů jako je např. kupní, darovací, nájemní smlouva, nebo smlouva o dílo. V této části je třeba rovněž hledat smlouvu pracovní.

Osmá kniha (*Boek 8 Verkeersmiddelen en vervoer*) upravuje základní soukromoprávní aspekty lodní, letadlové a pozemní dopravy a přepravy.

Plánovaná devátá kniha by se měla týkat úpravy práv duševního vlastnictví (*Intellectueel eigendomsrecht*) včetně autorského práva (*auteursrecht*). Ty jsou dnes upraveny ve zvláštních zákonech.

Civilní spory rozhodují soudy v podle procesních pravidel Občanského soudního řádu (*Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*).

Veřejné právo

Hlavními odvětvími veřejného práva je správní právo a právo trestní. Pro správní právo (*bestuursrecht*) je typická úprava v mnoha zvláštních zákonech, jako je zákon o svobodném přístupu k informacím (*Wet openbaarheid van bestuur*), zákon o provozu na pozemních komunikacích (*Wegenverkeerswet*), či zákon o územním plánování (*Wet ruimtelijke ordening*).

Zákon, podle něhož postupují orgány státní správy při rozhodování o právech a povinnostech upravených zvláštními zákony, je Správní řád (*Algemene wet bestuursrecht*).

Nejblíže správnímu právu je právo sociálního zabezpečení (*sociaal zekerheidsrecht*). V rámci sociálního zabezpečení se v Nizozemí rozlišují tři kategorie zajištění:

1. všeobecné pojištění (*volksverzekering*), do kterého spadá např. zákon o důchodovém pojištění (*Algemene Ouderdomswet*) nebo zákon o podpoře pozůstalých (*Algemene nabestaandenwet*),

¹²⁹ Pacht a právo stavby jsou právní instituty, které se v současné době v českém právu nevyužívají. Přípravovaný nový občanský zákoník s nimi však počítá.

2. pojištění zaměstnanců (*werknemersverzekering*) zákon o nemocenské pojištění (*Ziektewet*) či zákon o podpoře v nezaměstnanosti (*Werkloosheidswet*),
3. sociální zabezpečení (*sociale voorzieningen*), kterými jsou např. zákon o životním minimu (*Toeslagenwet*) nebo zákon o podpoře při neschopnosti práce (*Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen*).

Další odvětvím veřejného práva je trestní právo (*strafrecht*) upravené v trestním zákoníku (*Wetboek van Strafrecht*). Na rozdíl od českého práva patří do nizozemského trestního práva jak zločiny, tak i přestupky.¹³⁰

Nizozemský trestní zákoník tedy rozlišuje dvě kategorie trestných činů (*strafbare feiten*): zločiny (*misdriften*) a přestupky (*overtredingen*). Trestnými činy nejsou pouze činy uvedené v trestním zákoníku, jako je tomu v českém právu. Trestněprávní postih upravují rovněž zvláštní zákony, např. Autorský zákon (*Auteurswet*) obsahuje trestné činy týkající se porušování autorského práva.

Nizozemské trestní právo rozlišuje dvě kategorie ukládaných trestů: hlavní tresty (*hoofdstraffen*) a doplňkové tresty (*bijkomende straffen*). Mezi hlavní tresty se řadí odnětí svobody (*gevangenisstraf*), detence (*hechtenis*), trest spočívající ve vykonání určitého soudem uloženého úkolu (*taakstraf*), který může mít formu veřejně prospěšných prací (*werkstraf*) či nejrůznějších školení (*leerstraf*) a peněžitý trest (*geldboete*).

Vedlejšími tresty jsou zákaz výkonu určitých práv (*ontzetting van bepaalde rechten*), propadnutí věci, či majetku (*verbeurdverklaring*) a zveřejnění rozsudku (*openbaarmaking van de rechtelijke uitspraak*).

O tom, zda byl trestný čin spáchán a jaký trest se za něj uloží, je upraveno v trestním řádu (*Wetboek van Strafvordering*). Jelikož patří v nizozemském právu přestupky do odvětví trestního práva, obsahuje trestní řád také úpravu přestupkového řízení (*proces-verbaal*).

¹³⁰ V českém právu jsou přestupky vnímány jako správní trestání a jako takové jsou přiřazovány do správního práva.

Příloha 2: Odvětví práva

Právo netvoří jednotný celek, ale dělí se na více či méně přesně ohraničené **odvětví**. V kontinentální právní kultuře se právo dělí tradičně na právo soukromé a právo veřejné. Právními odvětvími práva soukromého jsou:

- Občanské právo hmotné
- Obchodní právo
- Pracovní právo
- Mezinárodní právo soukromé

Právními odvětvími práva veřejného jsou:

- Ústavní právo
- Trestní právo hmotné
- Trestní právo procesní
- Občanské právo procesní
- Správní právo hmotné
- Správní právo procesní
- Finanční právo
- Právo životního prostředí
- Právo sociálního zabezpečení
- Mezinárodní právo veřejné
- Evropské právo
- Církevní právo

Příloha 3: Právní systémy

Právo není v každém státě stejné. Míra odlišnosti je závislá na vzájemných vazbách mezi státy a na teritoriálních a historických souvislostech. Podle těchto vazeb a souvislostí rozlišujeme tři právní úrovně: právní kulturu, právní systém a právní řád.

- a. **Právní kultura** představuje nejvyšší úroveň charakterizovanou určitými společenskými, náboženskými a politickými rysy. Právní kultury dělíme na:
 - i. evropskou (kontinentální)
 - ii. angloamerickou
 - iii. islámskou
 - iv. hindskou
 - v. africkou
 - vi. východoasijskou

- b. **Právní systém** je vymezen přítomností navzájem si podobných či identických typů právních institucí¹³¹ a právních norem. Mezi právní systémy kontinentálně evropské právní kultury řadíme:
 - i. jihoevropský
 - ii. francouzský
 - iii. alpský
 - iv. severský
 - v. východoevropský

- c. **Právním řádem** nazýváme soubor právních norem jednoho konkrétního státu.

¹³¹ Právním institutem je nazýván určitý právní koncept, jehož reguluje ucelený soubor právních norem (např. vlastnictví, promlčení).